

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра фінансів та обліку

**УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНО – ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
БАНКУ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОСТІ**

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
2 курсу денної форми навчання
БАЙЛО Іванна АНДРІЇВНА

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
ШЕВЧЕНКО Наталія Володимирівна

Рецензент
кандидат економічних наук, доцент
ПУШАК Галина Іванівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
„5” грудня 2022 р., протокол № 7
завідувач кафедри фінансів та обліку,

_____ (підпис)

_____ (ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Львів
2022

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Інститут управління, психології та безпеки
 Кафедра фінансів та обліку
 Освітній ступінь «магістр»
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Назва освітньої програми «Фінансова розвідка»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 фінансів та обліку
 Степан МЕЛЬНИК
 «01» липня 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ БАЙЛО Іванни Андріївни

1. Тема роботи «Управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку як фактор забезпечення його стабільності»
 керівник роботи ШЕВЧЕНКО Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент
 затверджені наказом ЛьвДУВС від «30» червня 2022 р. № 638 о/с
2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи «05» грудня 2022 р.
3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативно-правові документи з питань банківської діяльності та управління кредитними та інвестиційними операціями банків, літературні джерела із зазначеної тематики, статистичні та аналітичні дані.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) З'ясувати сутність, зміст та особливості здійснення кредитної та інвестиційної діяльності банків; дослідити методи управління кредитно-інвестиційним портфелем банків; здійснити аналіз кредитного портфеля банків; здійснити аналіз інвестиційних операцій банків; оцінити ефективність управління кредитно-інвестиційним портфелем банків; визначити напрями удосконалення кредитної та інвестиційної діяльності банків.
5. Перелік графічного матеріалу (додатків). Фактори, що впливають на кредитний портфель вітчизняних банків, основні принципи кредитування банків, основні трактування поняття «інвестиції», структура чинників, які впливають на інвестиційну діяльність банків, функції, що впливають на кредитно-інвестиційну діяльність банків, взаємозв'язок різних систем та напрямів управління кредитно-інвестиційною діяльністю банківських установ, динаміка кількості банків в Україні за 2017-2021 роки, показники діяльності банків протягом 2017-2021 років, динаміка зростання активів та сукупних інвестицій в банківських установ протягом 2019-2021 років, структура банківського інвестування протягом 2019-2021 років, приріст (зниження) обсягів капітальних інвестицій у Львівській області у 2019-2021 роках, динаміка капітальних інвестицій за їх видами у Львівській області за 2019-2021 років, структура кредитного портфелю в активах банків України у 2019-2021 роках, кредити, що надані фізичним особам та обсяг кредитів юридичним особам протягом 2017-2021 років, кредити, надані нефінансовим корпораціями протягом 2017-2021 років, динаміка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків України за 2019-2021 років, структура кредитів, наданих іншим нефінансовим корпораціям у розрізі валют з 2019-2021 років, динаміка кредитів, наданих домашнім господарствам впродовж 2019-2021 років, структура кредитно-інвестиційного портфеля банків протягом 2019-2021 років, коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах банків протягом 2019-2021 років, частка кредитно-інвестиційного портфеля за строками погашення банків України протягом 2019-2021 років, динаміка доходів вітчизняних банків у 2019-2021 роках, послідовні етапи управління кредитним портфелем сучасного банку

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ШЕВЧЕНКО Н. В.		
2	ШЕВЧЕНКО Н. В.		
3	ШЕВЧЕНКО Н. В.		

7. Дата видачі завдання «01» липня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Опрацювання літератури за темою роботи та складання плану	01.08.2022	виконано
2	Написання першого розділу	01.09.2022	виконано
3	Написання другого розділу	01.10.2022	виконано
4	Написання третього розділу	01.11.2022	виконано
5	Підведення підсумків та формулювання висновків	15.11.2022	виконано
6	Оформлення роботи	01.12.2022	виконано

Здобувач вищої освіти

_____

(підпис)

БАЙЛО І. А.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Науковий керівник

_____

(підпис)

ШЕВЧЕНКО Н. В.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

АНОТАЦІЯ

БАЙЛО І. А. Управління кредитно – інвестиційною діяльністю банку як фактор забезпечення його стабільності. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних основ та надання практичних рекомендацій щодо управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку. Розглянуто теоретичні основи дослідження кредитної та інвестиційної діяльності банків. Визначено основні принципи формування та реалізації стратегій кредитно-інвестиційної діяльності. Здійснено аналіз показників розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи України. Здійснено оцінку впливу кредитної та інвестиційної діяльності банків України на загальний стан банківської системи, виділено найбільш розповсюджені напрями та інструменти банківського інвестування та кредитної діяльності.

Ключові слова: кредитно-інвестиційна діяльність, банк, кредити, інвестиції, цінні папери, банківська діяльність.

ANNOTATION

BAILO I. A. Management of credit and investment activities of the bank as a factor of ensuring its stability. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking and insurance". - Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2022.

The qualification work is devoted to the study of the theoretical foundations and the provision of practical recommendations regarding the management of the bank's credit and investment activities. The theoretical foundations of the study of credit and investment activities of banks are considered. The main principles of formation and implementation of credit and investment strategies are defined. The analysis of indicators of the development of credit and investment activities of the banking system of Ukraine was carried out. An assessment of the influence of the credit and investment activities of Ukrainian banks on the general state of the banking system was carried out, the most widespread directions and instruments of banking investment and credit activity were highlighted.

Key words: credit and investment activity, bank, loans, investments, securities, banking acti

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку як фактор забезпечення його стабільності.....	9
1.1. Класифікація, функції та структура кредитної діяльності банку	9
1.2. Сутність та принципи здійснення інвестиційної діяльності банку.....	15
1.3. Методи управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку з метою забезпечення стабільності	22
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків	31
2.1. Аналіз інвестиційної діяльності банків.....	31
2.2. Оцінка кредитного портфеля банків.....	37
2.3. Оцінка ефективності управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків.....	44
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. Напрями покращення управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку для забезпечення його стабільності.....	49
3.1. Напрями оптимізації інвестиційного портфеля.....	49
3.2. Методи удосконалення управління кредитними операціями банків.....	56
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Економічний розвиток України значно залежить від ефективності функціонування банківської системи. Фінансове забезпечення економічного зростання на інноваційних засадах потребує удосконалення системи управління кредитної та інвестиційної діяльності банків. Саме рівень кредитно-інвестиційного портфелю банківської системи України не забезпечує підвищення ефективності банківського кредитування та інвестування, зростання обсягів інвестицій та кредитів, стимулювання розвитку національної економіки. Для суб'єктів ринку вкрай важливо об'єктивно оцінювати ризики і пристосувати свої стратегії до ситуації на ринку, розробляючи зважений та збалансований портфель кредитної та інвестиційної діяльності банків.

Важливий внесок у розв'язання різноманітних проблем кредитної та інвестиційної діяльності зробили українські вчені, а саме: О. Чуб, С. Козменко, А. Герасимович, М. Диба, В. Н. Шелудько, А. Єпіфанов, В. Геєць, А. Криклій, С. Леонов, І. Лютий, В. Міщенко, А. Мороз, Л. Примостка, М. Савлук, І. Сало, О. Чуб. Для написання кваліфікаційної роботи використано чинну нормативно-правову базу України, статистичні дані Державної служби фінансового моніторингу, дані Національного банку України, інформаційні ресурси всесвітньо відомої мережі Інтернет.

Мета і завдання дослідження: Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних основ управління кредитною та інвестиційною діяльністю банків.

Для досягнення окресленої мети у роботі було поставлено та вирішено основні завдання дослідження:

- з'ясувати сутність, зміст та особливості здійснення кредитної та інвестиційної діяльності банків;
- дослідити методи управління кредитно-інвестиційним портфелем банків;

- здійснити аналіз кредитного портфеля банків;
- здійснити аналіз інвестиційних операцій банків;
- оцінити ефективність управління кредитно-інвестиційним портфелем банків;
- визначити напрями удосконалення кредитної та інвестиційної діяльності банків.

Об’єктом дослідження є процес управління інвестиційними та кредитними портфелями банків.

Предметом дослідження є діяльність вітчизняних банків у сфері формування і управління кредитно-інвестиційним портфелем..

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано наступні методи наукового пізнання: статистичний – для аналізу і оцінки отриманих результатів, системний – для дослідження підходів до визначення сутності кредитно-інвестиційної діяльності банків, етапи та принципи їх створення, графічний та табличний – для наочного відображення результатів дослідження кредитної та інвестиційної діяльності, порівняння – для підведення підсумків та надання оцінки отриманим результатам.

Наукова новизна одержаних результатів: У кваліфікаційній роботі проведене комплексне дослідження інвестиційних та кредитних вкладень банків та їх ефективності, що дозволило узагальнити вже існуючі розробки та одержати такі наукові результати:

- доповнено визначення та економічна сутність поняття «інвестиції банків», «ризик кредитних операцій», «ефективність банківських інвестицій» стосовно сучасного рівня розвитку інвестиційних та кредитних процесів у банках;
- набули подальшого розвитку напрями використання інвестиційного та кредитного потенціалу банків, а саме використання інвестиційного ресурсу для торгівлі на віртуальних ринках;

- доповнено характеристику особливостей і взаємозв'язків різноманітних показників оцінки ефективності інвестиційного та кредитного портфелів банків.

Основний зміст роботи. У першому розділі розглянуто теоретичні основи, етапи та принципи формування інвестиційних та кредитних портфелів банку, визначено економічну сутність та значення кредитно-інвестиційної діяльності банків.

У другому розділі проаналізовано кредитно-інвестиційну діяльність банків. Визначено структуру та обсяг кредитного та інвестиційних портфелів протягом аналізованого періоду

У третьому розділі визначено напрями оптимізації кредитно-інвестиційної діяльності банків. Зокрема, окреслено методи оптимізації та покращення кредитним і інвестиційним портфелем українських банків в сучасних умовах.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок, із них основний текст – 63 сторінки, які містять 6 таблиць та 17 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНО – ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОСТІ

1.1. Класифікація, функції та структура кредитної діяльності банку

У загальному розумінні під кредитом мається на увазі грошова сума, яку банк на певних умовах видає юридичним і фізичним особам у тимчасове користування. Після закінчення терміну кредитування позичальник зобов'язаний в повному обсязі повернути позичену банком суму і сплатити відсотки за її користування. Сьогодні найрозповсюдженішим серед різних видів кредиту є саме банківський кредит. Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність» під банківським кредитом розуміють зобов'язання банківської установи надати у визначений час, під визначений відсоток (банківський відсоток) з поверненням у майбутньому, при цьому кредитор стає зобов'язаним виконувати умови договору [38]. Тобто, під кредитом банків слід розуміти конкретну кредитну операцію, яка пов'язана з отриманням і наданням кредиту банками на умовах строковості, платності та поверненості у визначений термін.

Кредитна діяльність банку пов'язана з фінансовим механізмом, який ґрунтується на залученні грошових ресурсів через депозитні рахунки (більш дешеві схеми залучення) та надання позичальникам на більш дорогих умовах (відсотків). Важливою умовою є те, що банківська установа повинна враховувати співвідношення між ризиками надання кредитів та можливим рівнем високого прибутку. Сучасні банки, визначають, що кредитна діяльність є складним та кропітким процесом пошуку грошових ресурсів, для забезпечення кредитних потреб як юридичних так і фізичних осіб на різні проміжки часу.

До важливих завдань банківської кредитної діяльності слід віднести:

- максимізація задоволення потреб кредиторів у короткостроковому та довгостроковому періоді;
- реалізація політики залучення більш дешевших грошових коштів на ринку банківських послуг;
- впровадження більш цікавих та інноваційних кредитних ресурсів;
- надання якісних та безпечних кредитних продуктів [18].

Кредитна активність банку виступає важливою складовою оптимізації процесу розвитку ринкової економіки в країні, задіяння всіх суб'єктів, фінансових установ та уряду, домогосподарств та міжнародних організацій до розвитку банківського сектору.

Головна мета ефективним управлінням кредитною діяльністю сучасних банківських установ – максимальне залучення вільних ресурсів для максимального задоволення кредитних потреб, при цьому враховувати всі можливі кредитні ризики та критичні обставини, збільшити прибутковість банку від кредитного портфеля.

Відповідно, важливими елементами управління кредитними операціями та кредитним портфелем банку є:

- визначення та формування оптимальної структури кредитного портфеля;
- розробка чіткої та виваженої стратегії і тактики управління кредитами (з обов'язковим врахуванням термінів і відсотків);
- покращення показників якості кредитного портфеля банку;
- диверсифікація кредитних ризиків, залежно від виду наданого кредиту.

Ефективність кредитної діяльності сучасних банків в багато чому залежить від ринку на якому він працює, клієнтів, що беруть кредит та стратегію, що обрав банку під час надання кредитів [13, 18].

Відповідно, кредитний портфель банку – являє собою всю сукупність наданих банком кредитів, всіх видів та форм, фізичним та юридичним особам, на рівні проміжки часу під різні відсотки. Кредитний портфель банку

повинен відповідати потребам банківського сектору у сфері наявності грошей, облікової ставки, можливостей погашення тощо [30].

До основних функцій кредитного портфеля банку слід віднести: розподільча (розподіл грошових коштів між тими що мають надлишок до тих, у кого їх багато), диверсифікація (можливість надання позики різного виду), розширення (можливість отримати різну суму кредитування на задоволення власних фінансових потреб).

Кредитний портфель входить до складу активним операцій банку та займає одне із перших місць за рівнем дохідності, наповненням грошових коштів та рівнем ризиковості. Банківські установи часто аналізують структуру та розмір кредитів, що входять до кредитного портфеля конкретного банку. Розмір кредитного портфеля визначається у відношенні до всіх активних операцій банку протягом звітного періоду. Часто кредитний портфель є показником балансової вартості всіх активів банку за різні періоди часу [6].

Важливим є те, що структура кредитного портфеля будь-якого банку в значній мірі залежить від основних його складників, а саме: суб'єктів, що беруть кредит, кредитної історії клієнта, виду кредиту, що надає банківська установа, економічної діяльності суб'єкта господарювання, що бере кредит, виду валюти кредиту тощо [35].

Варто зазначити, що важливими шляхами підвищення саме якості кредитного портфелю можуть виступати:

- покращення процесу процедури банківського кредитування (час надання та оформлення позики, умови виплати тощо);
- розробка напрямів зменшення або уникнення ризиків у процесі здійснення кредитування;
- врахування форс-мажорних оставин, що можуть виникнути у кредитора.

Також, на нашу думку, варто врахувати фактори, які безпосередньо впливають на можливість забезпечення належного рівня якості кредитного портфелю банків (рисунк 1.1).

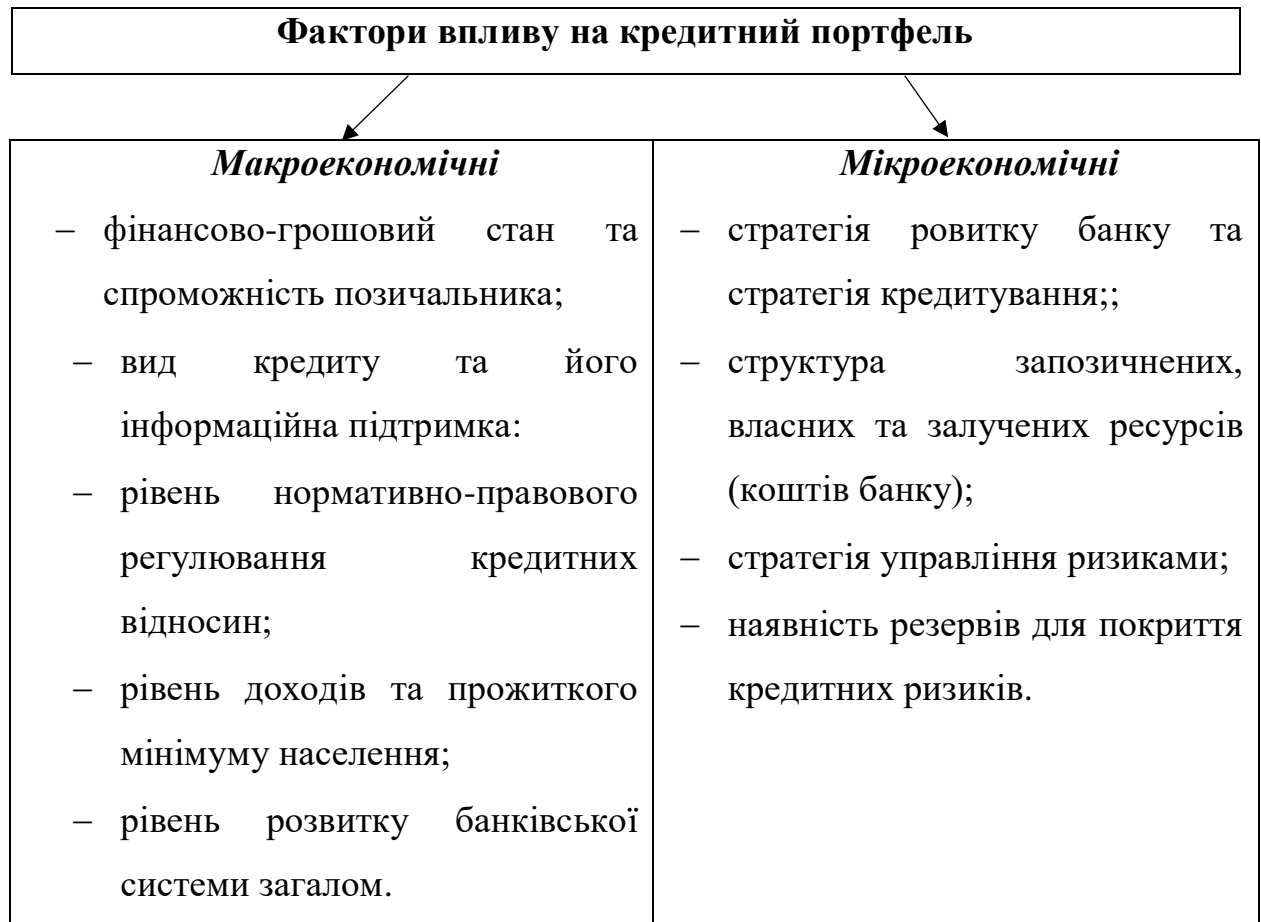

Рис. 1.1. Фактори, що впливають на кредитний портфель вітчизняних банків
Джерело: складено автором за даними [11]

Для ефективної організації кредитних відносин між банками і клієнтами важливе значення мають принципи банківського кредитування (таблиця 1.1). Саме вони визначають одні найважливіші умови для функціонування банківського кредиту, та стимулюють розвиток підприємств-позичальників, сприяють зміцненню грошового обігу у державі та забезпечують постійний обіг позикового капіталу.

Реалізація основних умов надання банківського кредиту базується на принципах які в подальшому визначають напрями розвитку кредитного портфеля банку.

Таблиця 1.1.

Основні принципи кредитування банків

Принципи	Характеристика принципів
Строковість	Фінансові ресурси у вигляді кредиту видаються на перший строк, і повинні бути чітко повернути у визначеній час
Поверненість	Залучені кошти через певний час обов'язково повинні бути поверненні
Платність	Кредити видаються на умовах того, що у визначений період позичальнику потрібно бути повернути не лише основну позичену суму, а й відсотко (плату за кредит) який вони отримали у банку
Забезпеченість	Наявність у банку правазахисту своїх інтресів, недопущення збитків від неповернення боргу через неплатоспроможність позичальника
Цільовий характер використання	Передбачає надання кредитних коштів на чітко визначені позичальником цілі, що повинні бути зазначені у кредитному договорі

Джерело: складено автором за даними [44]

Дотримання цих принципів є дуже важливим, так як від цього залежить ефективність самих кредитних операцій.

Складність кредиту найчастіше проявляється у його функціях. Перерозподільна функція банківського кредиту полягає в тому, що забезпечує постійний перерозподіл грошових коштів не лише в середині банківської установи, а й серед різних позичальників, а також від тих хто має надлишок до тих хто їх потребує. Тобто, ця функція має важливе значення в процесі обміну грошових коштів між різними суб'єктами.

Не менш важливою є функція заміщення різних форм готівкових грошей на кредитні, при яких кредитор у безготівковій форму отримує суму

грошей на визначені у кредитному договорі потреби, та здійснює їх перерахунок на інші банківські рахунки.

Обсяг та структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками:

- офіційна та інформаційна кредитна політика банку;
- правила регулювання та контролю за банківською діяльністю;
- величина капіталу сучасного банку;
- досвід, відповідна кваліфікація менеджерів і керівників;
- рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів [21].

Якість кредитного портфеля суттєво впливає на рівень ризиковості та надійності банку, тому саме кредитна діяльність підлягає регулюванню органами нагляду в багатьох країнах. Встановлені обмеження та нормативи, а також правила регулювання банківської діяльності відіграють важливу роль у процесі формування кредитного портфеля.

Величина капіталу банку великою мірою впливає на загальний обсяг залучених і запозичених коштів, а отже, і на розмір кредитних ресурсів. Показник величини капіталу банку використовується під час встановлення лімітів та обмежень у процесі регулювання кредитної діяльності банків. Так, всі встановлені Національним банком України нормативи, що в основному пов'язані з кредитуванням, розраховуються у також у важливому відношенні до капіталу банку [42].

На характеристики кредитного портфеля банку також впливають досвід, кваліфікація та спеціалізація кредитних працівників, адже одне з правил кредитного менеджменту полягає в тому, що банку не слід надавати кредити, які не можуть бути професійно оцінені фахівцями.

В цілому для кредиторів метою участі в кредитній діяльності банку є збереження коштів та отримання прибутку від передачі коштів банкам. Метою кредитної діяльності банку є забезпечення функціонування фінансової установи, акумуляцію грошових коштів для здійснення кредитних операцій, отримання прибутку, поширення впливу банку на різні сфери

економічної діяльності. Тож процес банківського кредитування включає в себе сукупність взаємозв'язків позичальника і банку з приводу здійснення кредитної операції. Саме від правильної організації кредитного процесу між банківськими підрозділами та їх працівниками, залежить ефективність прийняття рішень щодо кредитних проектів, а також мінімізації ризиків кредитної діяльності банку.

1.2. Сутність та принципи здійснення інвестиційної діяльності банку

На сьогодні банки є фундаментальною основою економічної системи кожної держави. Здійснення банківської діяльності передбачає реалізацію інвестиційної діяльності банками. Інвестиційна діяльність банків є досить таки новим, але доволі перспективним напрямом. Види і форми інвестицій різноманітні і здатні трансформуватися з урахуванням особливостей стану економіки і рівня розвитку виробничих відносин.

Загалом в економічній літературі існують різні підходи до визначення поняття інвестицій, що демонструє різноманітність трактувань та розуміння їх економічної сутності (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Основні трактування поняття «інвестиції»

Автор	Трактування
В. Гераймович [7]	Інвестиції – являють собою вкладення на різні проміжки часу, з метою максимізації прибутку, оптимізації вільних фінансових ресурсів, що були наданні для інвестування суб'єктами
О. В. Яременко [50]	Інвестиції- це витрати грошових засобів, які направлені на відтворення капіталу, його підтримку та розширення.
В. І. Волохов, Л. М. Сорока [6]	Інвестиції – це всі види грошовий, майнових, інтелектуальних цінностей, що вкладаються в підприємства, підприємницькі проекти, програми, які сприяють розвитку виробництва та невиробничої сфери, підприємництва, з метою отримання прибутку та соціального ефекту.

Найкраще трактування поняття інвестиційної діяльності банку навів український вчений А. Е. Мельников, який визначив її як «важлива частина практичної діяльності банківських установ, яка націлена на збільшення загального прибутку банку, розвитку інвестиційних продуктів та фондового ринку країни загалом» [27]. На нашу думку, саме поняття банківської інвестиційної діяльності розкриває сутність цього напряму діяльності. Підсумовуючи, можемо говорити про те, що на сьогодні існує безліч підходів до визначення та трактування поняття «інвестицій» та поняття «інвестиційна діяльність». У найширшому сенсі, інвестиції – це те, що вкладено сьогодні, аби у майбутньому отримати великий дохід. Тобто, інвестування – це вкладення фінансів в актив, який через деякий час може дати прибуток. Прикладами інвестицій є банківські вклади, вкладення в нерухомість, твори мистецтва, дорогоцінні матеріали, цінні папери, різні як матеріальні активи, також і нематеріальні активи. Проте, під визначенням поняття «інвестиційна діяльність» насамперед розуміється процес вкладення капіталу (так би мовити інвестування) та здійснення сукупності практичних дій з реалізації інвестицій безпосередньо із метою та ціллю отримання прибутку.

Банківська інвестиційна діяльність на фондовому ринку націлена на досягнення багатьох цілей, серед яких насамперед це зростання прибутковості, підвищення ліквідності банківських установ, захист накопичених ресурсів від інфляційного знецінення, розміщення не задіяного в кредитуванні капіталу, створення дочірніх підприємств, банківських груп. На ринку сучасних банківських послуг, які забезпечують розвиток інвестиційної сфери в Україні, мають значний вплив чинники (здебільшого негативного характеру):

- стан фінансово-економічного розвитку держави;
- політична ситуація в країні;
- рівень розвитку нормативно-правової бази щодо розвитку інвестування та інвестиційного ринку в країні;

- внутрішні регламенти, постанови та рекомендації НБУ, які визначають напрями інвестиційної політики банків;
- зацікавленість суб'єктів у інвестуванні через банківські установи;
- кількість цінних паперів на ринку та їх якість [44].

Залежно від характеру участі в інвестиційній діяльності інвестиції поділяються на прямі та непрямі. Прямі інвестиції - це такий вид інвестування, у якому під час вибору об'єктів інвестування та вкладенні коштів інвестор бере безпосередньо участь. Під непрямими інвестиціями розуміють напрям інвестування, у якому беруть участь інші особи.

Залежно від періоду інвестування розрізняють: короткострокові, середньострокові, довгострокові інвестиції. Однак як показує сучасна практика інвестиційної діяльності банків, інвестиції загалом поділяються на короткострокові, які здійснюються на період не більше одного року та довгострокові, які здійснюються на період більше одного року.

Важливою класифікацією є розподіл інвестицій залежно від джерел фінансування. Згідно з цією класифікацією розрізняють наступні види інвестицій, які здійснюються за рахунок:

- власних фінансових ресурсів (прибутки, грошові надходження);
- позикових коштів (банківські та бюджетні кредити);
- залучених коштів інвестора (внесків громадян та юридичних осіб) [49].

Банківська інвестиційна діяльність здійснюється за допомогою інвестиційної політики, обраної банком яка, насамперед, залежить від його фінансового стану, ліквідності та інших фінансових показників. Тобто, інвестиційна політика - це комплекс цілеспрямованих заходів та зважених рішень, які спрямовані на визначення потреб у інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування, вибір пріоритетних напрямів фінансування та залучення інвестицій. Саме інвестиційна політика банку допомагає у виборі найефективніших фінансових інструментів та впливає на рівень інвестиційної активності та формування інвестиційного портфелю банківської установи.

Інвестиційний портфель банку - це загальна сукупність зроблених банком вкладів-інвестицій, основною метою якого є отримання прибутку та зменшення (уникнення) ризиків. Інвестиційний портфель банку це вид діяльності, який пов'язаний з інвестуванням банківських коштів на тривалий термін в такі активи як: цінні папери (пайові, боргові, похідні), нерухомість та земельні ділянки, акціонерний капітал акціонерних підприємств тощо, ринкова вартість яких може зростати та приносити щорічний дохід у вигляді процентів, дивідендів та інших видів грошових доходів [43]. Загалом структура інвестиційного портфеля банку складається з інвестицій у цінні папери та з прямих банківських інвестицій.

Як показує практика, банк є одним з тих фінансових інститутів, який здатний забезпечити ефективне управління інвестиціями та отримати від своєї діяльності значний прибуток. Зазначимо, що на рівень інвестиційної діяльності банків впливають внутрішні та зовнішні чинники (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Структура чинників, які впливають на інвестиційну діяльність банків

Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
<ul style="list-style-type: none"> • стратегія комерційного банку; • регіональні та галузеві особливості функціонування банку; • ресурсний потенціал банку; • підтримка відповідного рівня ліквідності та мінімізація ризиків; • професійна підготовленість. 	<ul style="list-style-type: none"> • загальний стан економіки країни; • законодавчі пільги та обмеження; • стан фондового ринку та рівень його розвитку; • зміна процентної ставки; • курсова вартість цінних паперів.

Джерело: складено авторами на основі даних [12]

Отже, можна зробити висновок, що внутрішні чинники слугують визначальними факторами формування інвестиційного портфеля банку та є основними чинниками формування інвестиційної стратегії для кожного банку.

Основною метою здійснення інвестиційної діяльності є примноження вже існуючих грошових коштів, отримання прибутку від інвестицій, а відповідно і досягнення високого рівня ліквідності. При цьому інвестиційна політика банківської установи повинна базуватися на розрахунку показників ринкової прибутковості цінних паперів.

Розглядаючи інвестування з точки зору цілеспрямованої інвестиційної політики банку, варто виділити основні її складові:

- визначення основних (пріоритетних) напрямів у які банк планує вкладати (інвестувати кошти);
- оцінка розміру сукупних інвестицій у загальній структурі активів банку;
- розрахунок можливої суми отриманих дивідендів чи відсотків залежно від цінного паперу;
- групування різних видів інвестиційних портфелів, залежно від стратегії та цілей інвестування банку;
- визначення найбільш вигідних умов інвестування – цінні папери чи нерухомість;
- оцінка ризиків, які можуть повпливати на формування та управління інвестиційним портфелем банку;
- оцінка ринкової вартості (капіталізації) окремих цінних паперів [29].

Як і для інвестора, так і для банку інвестиційний портфель слугує інвестуванням з двох основних позицій. Перша позиція оснований на інвестуванні грошових коштів з метою подальшого отримання доходу у вигляді дивідендів, відсотків або курсових різниць. Друга позиція пов'язана із збереженням грошових коштів, як напрям не втрати реальних грошових коштів [37].

В загальному розумінні інвестиційна діяльність банківської установи виступає досить складним та поетапним процесом, головною метою якого є задоволення фінансових інтересів усіх її учасників. При цьому банку (як

інвестору) необхідно здійснювати ефективне та раціональне управління процесом вкладення (інвестування грошових ресурсів), приймати зважені інвестиційні управлінські рішення. Враховуючи природню інвестицій (як предмету), особливості об'єктів інвестування, цілей, інвестування допомагає забезпечити рівновагу діяльності на ринку банківських послуг.

Ефективна інвестиційна діяльність банківської установи неможлива без впорядкованої і налагодженої системи управління. Завдяки ефективному управлінню інвестиційною діяльністю банківські установи забезпечують ліквідність та платоспроможність, мають можливість вчасно покривати непередбачувані витрати. Варто визначити, що система управління банківською інвестиційною діяльністю - це досить впорядкована система вкладення грошей у ліквідні фінансові ресурси – цінні папери. На даний момент у зв'язку з відсутністю ефективних механізмів щодо контролю банків над інвестиційними об'єктами (цінні папери та нерухомість), найменш ризикованими для грошового обігу і економіки є обмеження інвестиційних операцій банків на фондовому ринку [41].

Основоположним нормативним актом в інвестиційній діяльності банків є Господарський кодекс України, оскільки він є системо-утворюючим чинником та умовним каркасом господарського законодавства, на основі якого знайшли своє вираження спеціалізовані законодавчі акти предметного регулювання. У ньому регламентуються норми щодо інвестиційної політики, поняття іноземної інвестиції, цінних паперів та їх видів, інвестування інноваційної діяльності, правового статусу банків, державного регулювання зовнішньоекономічної (в тому числі інвестиційної) діяльності, правовий режим інвестування [10].

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» до джерел фінансування інвестиційної діяльності відносяться:

- власні грошові кошти та фінансові ресурси, що належать банку чи його клієнтам (грошові кошти та їхні еквіваленти, чистий прибуток

- інвестора, заощадження які надаються банку фізичними та юридичними особами для інвестування у цінні папери чи нерухомість);
- позикові кошти інвестора, які він хоче інвестувати, до них можуть належати облігаційні чи банківські кредити, при цьому дохід від інвестицій повинен бути вищим за кредитні кошти;
  - залучені грошові кошти які інвестуються в різні цілі;
  - інші різні (різна валюта) кошти які отримав інвестор [40].

Сучасні банківські установи здійснюють пряме інвестування у цінні папери, формують різні портфелі, надають консультаційні послуги згідно з законодавством України про цінні папери, інвестиційну діяльність та головних вимог, що ставить Національний банк України [32].

Таким чином, можна зробити висновок, що банківська діяльність, що пов'язана з інвестиціями складається з двох основних складових: перша складова – це інвестування в цінні папери (боргові, пайові та похідні), друга складова – інвестиції в нерухомість. Визначаючи рівень дохідності для банків більш привабливим є інвестування в цінні папери. Це дає можливість визначати ринкову вартість, попит інших інвесторів на різні цінні папери, визначати різні види інвестиційний кошиків.

В процесі інвестування банк керується або власними потребами у інвестуванні або вкладає передані йому клієнтами. При цьому у першому випадку стратегію розробляє сам банку, у другому стратегія визначається спільно з клієнтом, залежно від його бажань та цілей.

Сучасні банки надають переваги інвестуванню саме у боргові цінні папери, оскільки можуть отримувати постійні відсотки за облігаціями не зважаючи на ринковий курс, капіталізацію чи попит інших інвесторів. Відповідно інвестиційний кошик зазвичай має борговий але стабільний характер.

1.3. Методи управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку з метою забезпечення стабільності

У Законі України «Про банки та банківську діяльність» йдеться про те, що банківська діяльність – це залучення у вклади грошових коштів фізичних та юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [38].

Отже, важливою складовою банківської діяльності в сучасних умовах є розміщення грошових коштів, різних фінансових ресурсів, які реалізується через постійне та ефективне здійснення активних і пасивних, кредитних та інвестиційних операцій банку.

Кредитно-інвестиційна діяльність будь-якого банку створює важливий для діяльності позитивний ефект, як для самої банківської установи - збільшення чистого прибутку від діяльності та вкладення коштів, такі як і для економіки цілої країни. Кредитно-інвестиційна діяльність стимулює різні ланки суб'єктів створюючи умови для розширеного відтворення, допомагає вирішити значне коло проблем соціально-економічного характеру. Кредитні та інвестиційні операції банків складають основний кістяк їхньої діяльності, забезпечують розвиток і залучення нових клієнтів.

Як кредитна та і інвестиційна діяльність завжди буде пов'язана з потребами фізичних та юридичних осіб на ринку банківських послуг. Кредитно-інвестиційною діяльністю банківських установ можна вважати усі види активних операцій, сутність яких полягає у видачі (вкладенні) коштів в обмін на певні боргові зобов'язання з метою одержання прибутку (відсоткового доходу) від цих капіталовкладень за умов виконання позичальником взятих зобов'язань вчасно та в повному обсязі. Для проведення ефективної кредитно-інвестиційної політики потрібен комплексний методичний підхід до оцінки якості кредитного портфеля банку. Всі способи оцінки якості кредитного портфеля відрізняється

методами і формами оцінки, які ґрунтуються на персональному досвіді кредитного експерта [46].

Формування як кредитно, так і інвестиційного портфелю відбувається за умови ефективної кон'юнктури ринку та чітких меж, що сформовані банком до оптимальної структури капіталу та враховуючи його потенціал на ринку кредитних та інвестиційних послуг. Кредитно-інвестиційний портфель банку- являє сукупність усіх забезпечених банківської установою вкладень (інвестицій) та усіх наданих видів (кредитів) позик.

Важливими джерелами формування кредитно-інвестиційного портфеля сучасних банків можуть бути різноманітні банківські ресурси, що знаходяться на балансі, або які банк отримає у майбутньому. Для ефективної реалізації кредитної чи інвестиційної стратегії комерційний банк повинен вирішити такі завдання:

- розробити чітку потребу у інвестиційних чи кредитних ресурсах поточному році;
- визначити переваги поточного ресурсного (кредитно-інвестиційного) потенціалу банку;
- визначити чіткі обсяги і форми залучення фінансових ресурсів для проведення кредитно-інвестиційної діяльності банку;
- становлення контрольних параметрів ризиків;
- встановлення системи контролю за ефективністю здійснення кредитно-інвестиційної діяльності тощо.

Важливо зазначити що кредит, що інвестиції дають змогу забезпечити постійний зростаючий рівень прибутковості банку. Займаючись кредитно-інвестиційною діяльністю вітчизняні банки мають можливість стати важливими фінансовими агентами на інвестиційному ринку держави, як та виконувати не тільки роль інвестора, а й фінансового агента між різними суб'єктами, забезпечувати акумулювання коштів, розвивати фондовий ринок. Сьогодні банки розглядаються не лише як банківські установи, а й як важливі фінансові структури здатні надавати велику кількість фінансових

послуг. У процесі формування кредитно-інвестиційної діяльності банк вирішує такі завдання: формування кредитно-інвестиційного потенціалу, вибір форм і об'єктів кредитно-інвестиційної діяльності, аналіз та контроль, мінімізація ризиків та оцінка факторів впливу на кредитно-інвестиційну діяльність. До одних з найбільш найважливіших факторів які здійснюють вплив на кредитно-інвестиційну діяльність сучасних банківських установ слід віднести:

- рівень розвитку та функціонування вітчизняної економіки;
- ключові показники розвитку української банківської системи;
- рівень якості наданих банками послуг;
- впровадження новітніх технологій та новітні банківських продуктів;
- надійність обслуговування та захист клієнтів;
- можливість отримувати різні види послуг та консультацій;
- запровадження міжнародних стандартів ведення банківської діяльності тощо [1].

У той самий час, нестабільність сучасних фінансових систем та глобальні виклики вимагають від банківських установ змінювати свої акценти з кредитування на інвестування, і навпаки у зв'язку з певними змінами рівнями прибутковості операцій та ступеня ризику за ними. На це можуть впливати загальноекономічні показники, такі як облікова ставка, рівень доходності державних облігацій, рівень інфляції, стабільність національної валюти, рівень доходів населення.

Найбільш повно сутність банківського інвестиційного кредиту виражається через притаманні йому функції. Вони дають змогу визначити пріоритетні аспекти розвитку інвестиційних операції чи кредитної діяльності банку (рисунок 1.2).

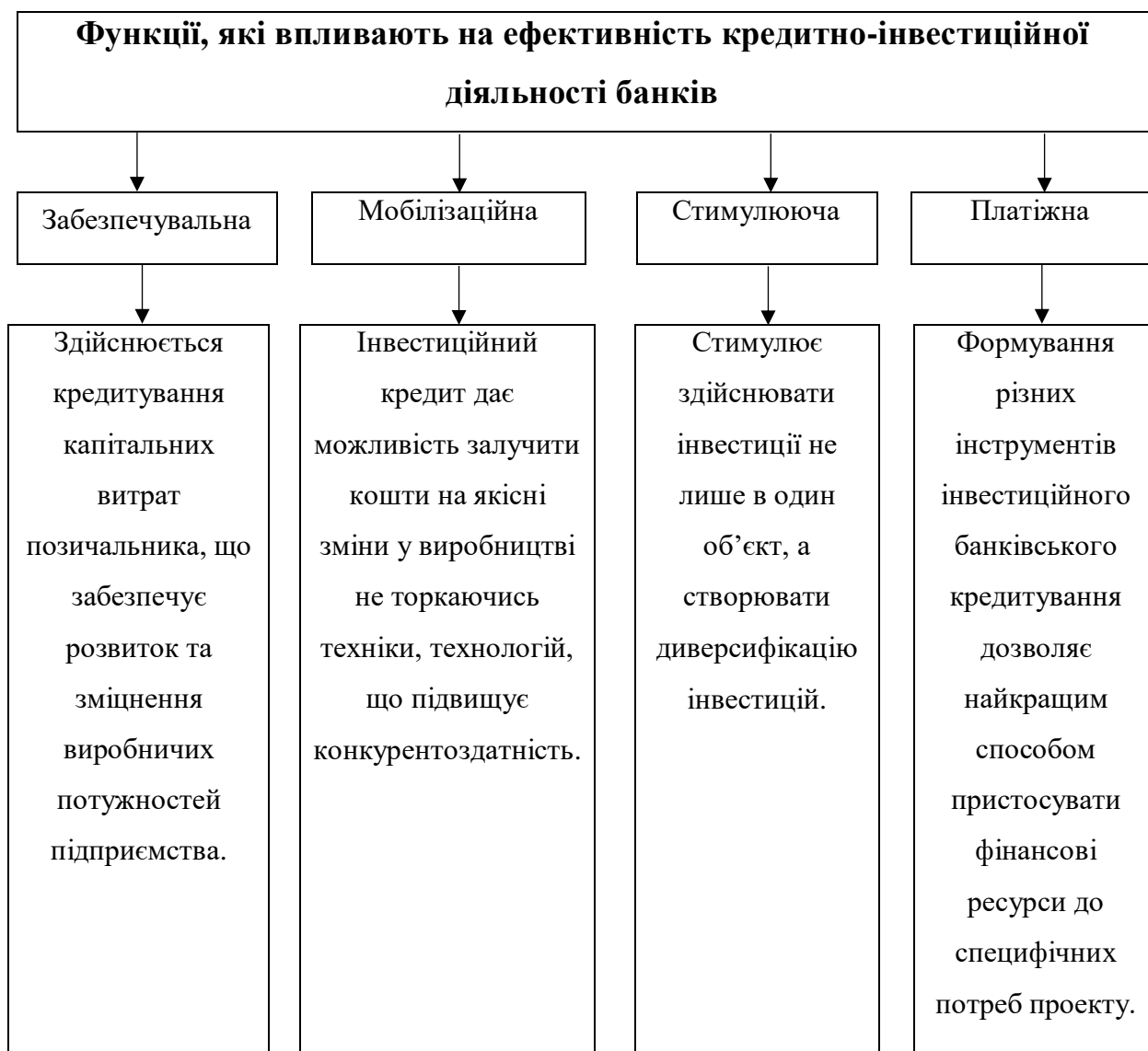

Рис. 1.2. Функції, що впливають на кредитно-інвестиційну діяльність банків
Джерело узагальнено автором за [13]

Сучасні банки не лише є суб'єктом банківської системи, а й посередником, який залучає тимчасово вільні (не задіяні у фінансові процеси) кошти, як юридичних (підприємств, установ) так і фізичних осіб, а потім намагається оптимально розділити їх, трансформуючи їх у різноманітні кредитно-інвестиційні активи. Банки спрямовують всі залучені або акумульовані ресурси в інвестування найбільш прибуткові, інвестиційно стійкі та найефективніші кредитні угоди та/або інвестиційні проекти. Головними споживачами банківських фінансових послуг виступають

домогосподарства та підприємства реального сектору економіки. Напрями управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків не може бути окремо здійснена від фізичних та юридичних осіб, які є партнерами банку на ринку інвестиційних та кредитних послуг. Сучасні банки вибирають у партнери суб'єктів, що здатні не лише приносити додаткові вільні гроші, а йти на різні ризики, розвивати стратегії кредитування та інвестування, надавати різноманітні пропозиції.

Банки України повинні не лише забезпечити акумулювання ресурсів, а й запропонувати різні стимули, визначати напрями можливого перерозподіл фінансових ресурсів таким чином, кінцева мета якого базується на тому, щоб задовольнялися потреб всіх секторів економіки, зокрема нефінансового сектора і сектора домогосподарств як головних споживачів фінансових ресурсів [20].

Для вирішення головних проблеми щодо залучення ресурсів та розроблення ключових напрямів покращення кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних українських банків необхідно вирішити наступні важливі завдання, а саме:

- розробити систему заходів, що спрямовуються на зростання економічних складових кредитно-інвестиційної діяльності;
- визначити умови, чинники і розробку функціональну модель управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку;
- визначити пріоритетні цілі щодо прибуткового інвестування чи кредитування;
- належна оінка всіх можливих факторів та загроз;
- удосконалення співпраці у банківській сфері на міжнародному рівні.

Необхідно також враховувати взаємозалежність успішного та довготривалого розвитку кредитно-інвестиційної діяльності українських банківських установ, НБУ, фінансових суб'єктів та економіки в цілому. Економічний розвиток країни певною мірою залежить від ефективного функціонування її банківської системи. Процес формування та реалізації

стратегій кредитно-інвестиційної діяльності банків має базуватися на цілісній системі принципів стратегічного управління.

Враховуючи узагальнення досліджень вітчизняних економістів можна виділити ключові принципи, що впливають на ефективність управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків в сучасних умовах:

- узгодженості, яка полягає у тому, що всі розроблені та запроваджені стратегії мають бути об'єднані основними стратегіями та цілями за різних періодів;
- оперативність, полягає у тому що всі рішення щодо кредитування та інвестування банками повинні прийматися швидко та оперативно;
- довготривалість, зокрема характерно для інвестиційної діяльності, яка повинна мати як довготривалий інвестиційний так і прибутковий характер;
- цілеспрямованість (визначеність) – визначеність об'єкту кредитування та інвестування, стратегії реалізації тощо [15].

Варто зазначити, що розробка стратегії банку – це комплексна програма дій, спрямована на досягнення бажаної позиції банку на ринку банківських послуг. В основі організації кредитно-інвестиційної діяльності банків лежать наукові принципи та методи:

- суб'єктів, які залучені до процесу інвестування чи кредитування;
- формування різних типів і видів портфелів;
- методи оцінки та розробки кредитної чи інвестиційної політики;
- графіки дохідності тощо [26].

Удосконалення управління кредитно-інвестиційною в значній мірі націлено на досягнення ліквідності, прибутковості банку як у поточному (звітному році), так і протягом довгого періоду. Досліджуючи структуру доходів кредитні та інвестиційні прибутки забезпечують формування більшої кількості резервів, покращують показники фінансового стану.

Отже, від збільшення кредитно-інвестиційних вкладень залежить соціально-економічний розвиток держави та конкурентоспроможність економіки. Значну роль в активізації інвестиційної діяльності в країні відіграють банки, що стають головними учасниками кредитно-інвестиційного процесу.

Потрібно зазначити, що підвищення ефективності кредитно-інвестиційної діяльності банків і встановлення оптимального співвідношення між кредитуванням та інвестуванням базується на:

- системі пріоритетів щодо кредитної чи інвестиційної діяльності;
- оцінці ефективності кредитування та інвестування;
- визначення переваг та оптимального співвідношення між кредитної й інвестиційною діяльністю [25].

Однією з важливих умов управління інвестиційною діяльністю банків є встановлення обсягів інвестування, вибір оптимального портфеля цінних паперів, оцінка кон'юнктури ринку на якому розміщені цінні папери. Управління кредитними операціями формується під попитом на кредитні ресурси. Якщо банк є надійною установою, надає привабливі інвестиційні ставки клієнти будуть брати кредити та намагатися вчасно платити за кредити. Проте ефективне кредитне управління важливе у співпраці з оцінкою кредитного рейтингу клієнта та його кредитною історією. Не менш важливим є забезпечення кредитів, особливо якщо є високий рівень неповернення позики.

Проблема недостатнього розвитку кредитно-інвестиційної діяльності зумовлена причинами різного характеру, які стосуються кожного з суб'єктів економіки. Зокрема, ризикованість інвестиційних кредитів змушує банки підвищувати відсоткові ставки та рівень забезпечення позик, а вітчизняні підприємства не завжди не завжди в змозі прийняти такі умови кредитування.

Вдосконалення управління кредитно-інвестиційною діяльністю зростання вартості банку можуть бути пов'язані такими чином (рисунки 1.3).

Рис. 1.3. Взаємозв'язок різних систем та напрямів управління кредитно-інвестиційною діяльністю банківських установ

Джерело: складено автором за даними [36]

З наведеної схеми можна побачити, що найбільше зростання вартості банку залежить від якості управління кредитно-інвестиційною діяльністю. Для вирішення будь-якої проблеми ефективного управління як кредитною, так і інвестиційною діяльністю українським банком необхідно чітко формувати цілі, визначати пріоритетні стратегії, враховувати зовнішні та внутрішні ризики. Без чіткого визначення всіх етапів стратегії неможлива їхня подальша реалізація, яка впливає на прибутковість і ліквідність.

Банки повинні стати лідерами щодо якості надання послуг у сфері кредитування та інвестування, оскільки найбільше залучають вільних коштів серед підприємств і населення. Вони здатні надати якісні послуги, які відповідають нормативно-правовим нормам ведення банківської діяльності, є активними учасниками всіх ринків. Вони спроможні не лише управляти операціями, а й надавати консультаційні, аналітичні та прогностичні послуги на ринку послуг.

Висновки до розділу 1

Сьогодні банківські установи, це важливі фінансові організації, які забезпечують надання значного кола банківських послуг, сприяють руху грошових коштів і саме головне розвивають кредитно-інвестиційні операції.

З'ясували визначення поняття «інвестицій» та вияснили, що забезпечення ефективного функціонування та збільшення доходів банку певною мірою залежить від здійснення ним інвестиційної діяльності. Банківська інвестиційна діяльність на фондовому ринку націлена на досягнення багатьох цілей, серед яких насамперед це зростання прибутковості, підвищення ліквідності банківських установ, захист накопичених ресурсів від інфляційного знецінення, розміщення не задіяного в кредитуванні капіталу, створення дочірніх підприємств, банківських груп.

Банківське інвестування – це специфічна та прибуткова діяльність банку, щодо залучення та розміщення фінансових ресурсів (різних суб'єктів), з метою їхнього подальшого вкладення у різноманітні інструменти – цінні папери.

Проте, важливу роль у процесі зростання та стабілізації економіки відіграє кредитно-інвестиційна діяльність банків із забезпечення, розв'язання соціальних питань населення та підвищення конкурентоспроможності національного виробника на світовій арені. Для проведення ефективної кредитно-інвестиційної політики потрібен комплексний методичний підхід до оцінки якості кредитного портфеля банку.

Формування кредитно-інвестиційного портфелю банку здійснюється враховуючи потреби банку, визначення оптимальної структури його капіталу на основі його ресурсного потенціалу. Фундаментом формування та використання кредитно-інвестиційного потенціалу виступають фінансові ресурси або фінансовий потенціал.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

2.1. Аналіз інвестиційної діяльності банків

В сучасних складних умовах банки стають активними учасниками інвестиційного процесу. Для поглибленого дослідження інвестиційної діяльності банків в Україні, на нашу думку, варто проаналізувати фінансово-економічний стан вітчизняних банків. Головною метою діяльністю будь-якого банку є отримання максимального прибутку за умови наявності стабільного стану банку та його тривалого функціонування на ринку.

Враховуючи динаміку розвитку банківської системи в Україні спостерігалися як періоди зростання, так і періоди спадання показника фінансового результату банків. Спостерігаємо також динаміку кількості комерційних банків в Україні протягом 2017-2021 років на рисунку 2.1.

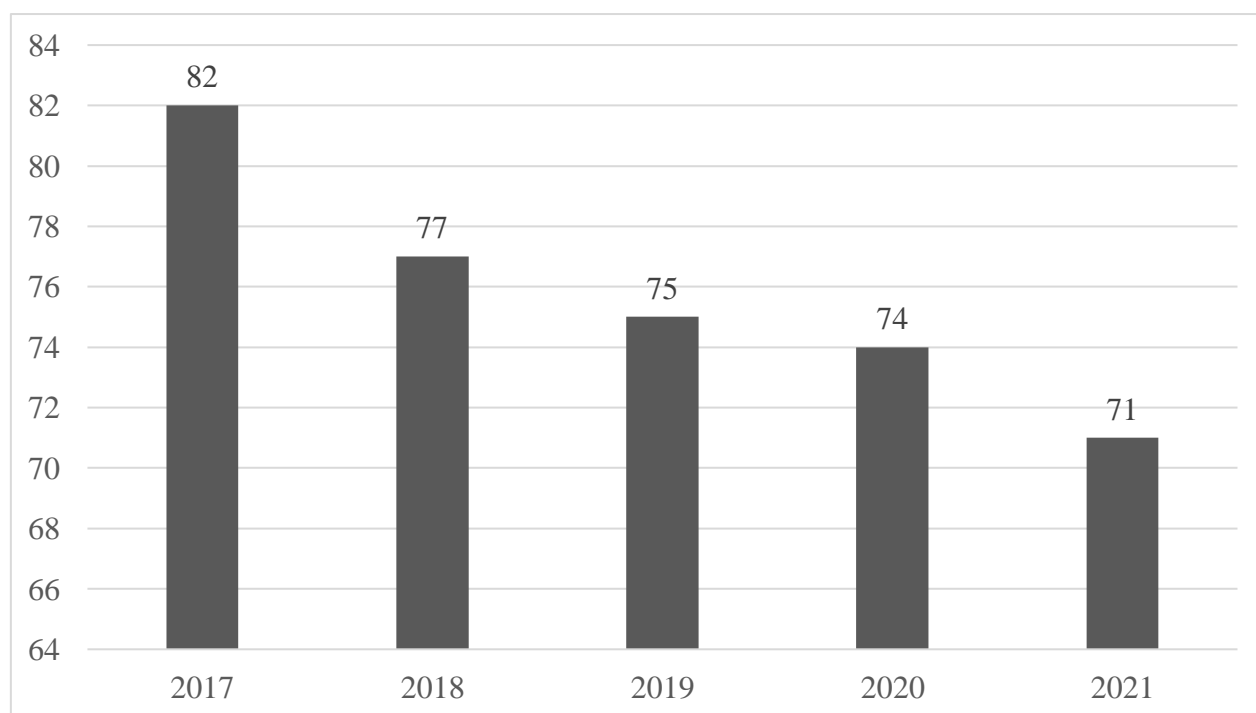

Рис. 2.1. Динаміка кількості банків в Україні за 2017-2021 роки, шт.

Джерело: складено автором за даними [34]

Протягом 2017-2021 років кількість банків скоротилася з 82 до 71, тобто зменшилася на 11 банківських установ. Така негативна ситуація, стала наслідком пандемії коронавірусу з 2019 року, зниженням активності банківської діяльності та падіння попиту на банківські послуги і кредити, що й спричинило падіння фінансового результату банківської системи. Із виведенням неплатоспроможних банків з ринку надання банківських послуг, населення та суб'єкти господарювання втрачають частину своїх грошових вкладів. Проте, запроваджене Національним банком бланкове рефінансування банків дало змогу підтримати ліквідність банківської системи та компенсувати вплив депозитів у перші тижні війни.

Головні показники діяльності банків протягом 2018-2022 років представлено на рисунку 2.2.

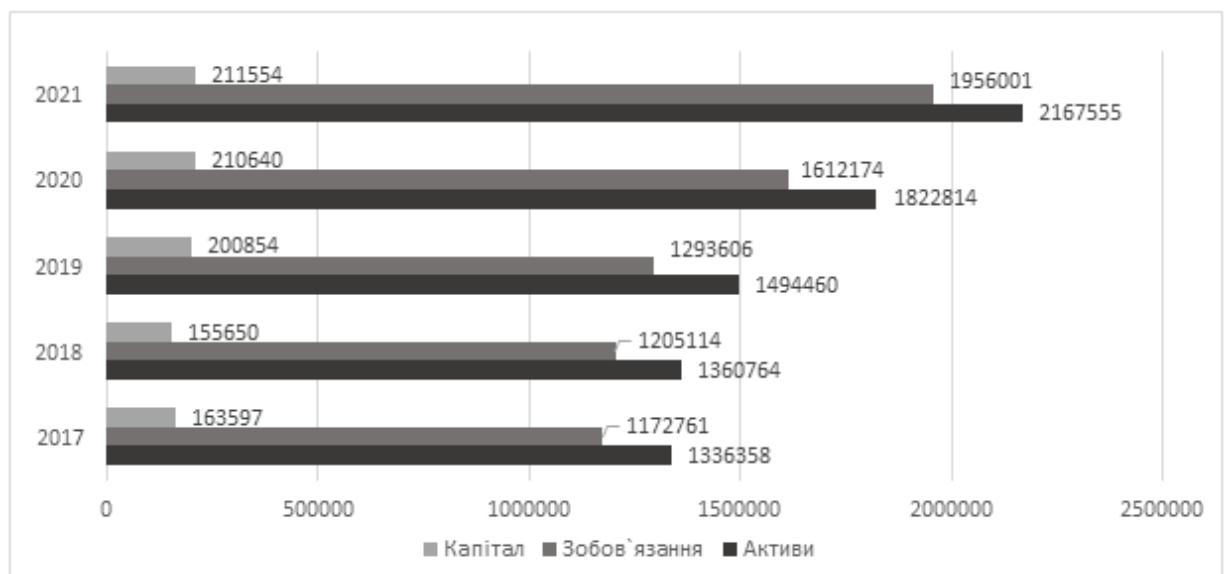

Рис. 2.2. Показники діяльності банків протягом 2017-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

За проведеним аналізом, протягом 2017-2021 років відбулося активне зростання усіх показників інвестиційної діяльності банків. Так, величина активів у 2021 році порівнюючи з 2017 роком зросла на 486456 млн. грн., а зобов'язання – на 439413 млн. грн. Також відбулося зростання капіталу, але

не такими швидкими темпами, як у попередніх показників. Його величина у 2021 році становила 210640 млн. грн.

Основна частина банківських інвестицій припадає на державні банки. Ці інвестиції у свою чергу складаються з інвестицій у державні цінні папери. Результатом інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів є формування портфеля інвестицій в акції. Банки можуть інвестувати в акції, облігації, деривативи, векселі. Інвестиції в цінні папери у більшості банків є короткотерміновими і складаються з утримання придбаних ліквідних цінних паперів до тих пір, поки вони не будуть перепродані за вищою ціною на ринку, або утримання облігацій, поки вони не розрахуються емітентом.

Спостерігаємо тенденцію зростання обсягів інвестиційного портфеля банківських установ та активів банків (рисунок 2.3).

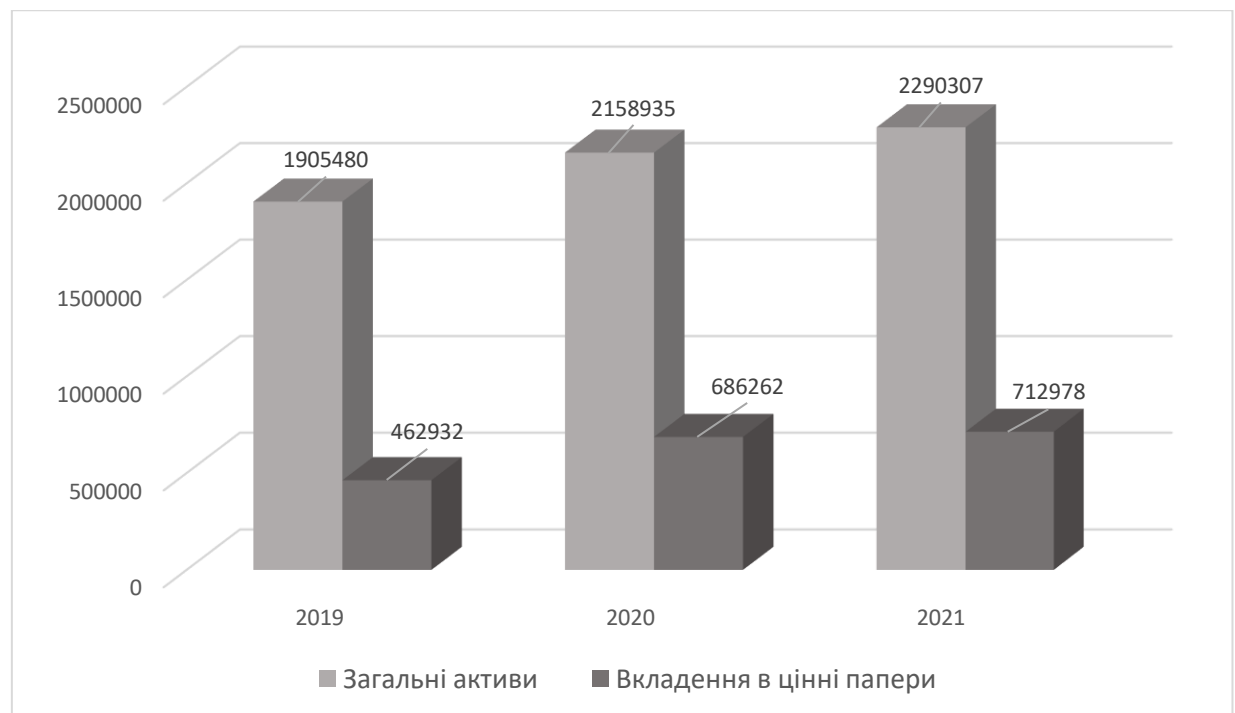

Рис. 2.3. Динаміка зростання активів та сукупних інвестицій в банківських установах протягом 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

З отриманих результатів рисунку 2.3 побачити динаміку зростання банківських інвестицій у цінні папери та нерухомість. Їх величина у 2020 році

становила 1905480 млн. грн., а у 2021 році - 2290307 млн. грн. Важливим при аналізі банківських установ, позитивна тенденція щодо збільшення активів у 2020 року їх величина становила млн. грн.

При інвестуванні грошових коштів в різні цінні папери, банківські установи намагаються, здебільшого зменшити можливі виникнення кредитних ризиків Додаток В.

Структура банківського інвестування протягом 2019-2021 років подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Структура банківського інвестування протягом 2019-2021 років, млн. грн.,%

Показник	Роки			Темп приросту, %
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2021/2019
Портфель цінних паперів банків України	477284568	535114877	786276138	64,74%
У т. ч. ОВДП	378344026	334283085	518778929	37,11%
У т. ч. рефінансуються НБУ	469943183	518672660	750579402	59,72%
Сукупні активи банків	1934709572	1982628373	2210647482	14,26%
Коефіцієнт активності інвестиційної діяльності банків України	24,67%	26,99%	35,57%	44,18%
Питома вага ОВДП у портфелі ЦП банків, %	79,27%	62,47%	65,98%	-16,77%
Питома вага ОВДП у сукупних активах банків, %	19,56%	16,86%	23,48%	20,04%
Питома вага цінних паперів, що рефінансуються НБУ у портфелі цінних паперів банків, %	98,46%	96,93%	95,46%	-3,04%

Джерело: складено автором за даними [33]

З представлених таблиці 2.1. показників, можемо зробити висновок про те, що банки є досить активними учасниками ринку цінних паперів,

активно інвестують у різні інструменти, про що свідчить коефіцієнт інвестиційної активності 44,18% у 2021 році, який зріс порівняно з 2019 роком до 35,75%. Зросла частка інвестування в облігації внутрішньодержавної позики, оскільки вони є надійними інструментами зі сталим відсотком доходу. Питома вага зросла на 20.04 % у 2021 році порівняно з 2019 роком. В останні роки спостерігаємо тенденцію переходу банків від інвестування в цінні папери до інвестування в цінні папери на продаж. Що за сучасного стану фінансової нестабільності може негативно позначитися на функціонуванні фондового ринку та фінансовій стабільності банківський сектор. Крім того, спостерігається диверсифікація цінних паперів українських банків за видами фінансових інструментів.

Приріст (зниження) обсягів капітальних інвестицій у Львівській області у 2019-2021 роки представлено на рисунку 2.4.

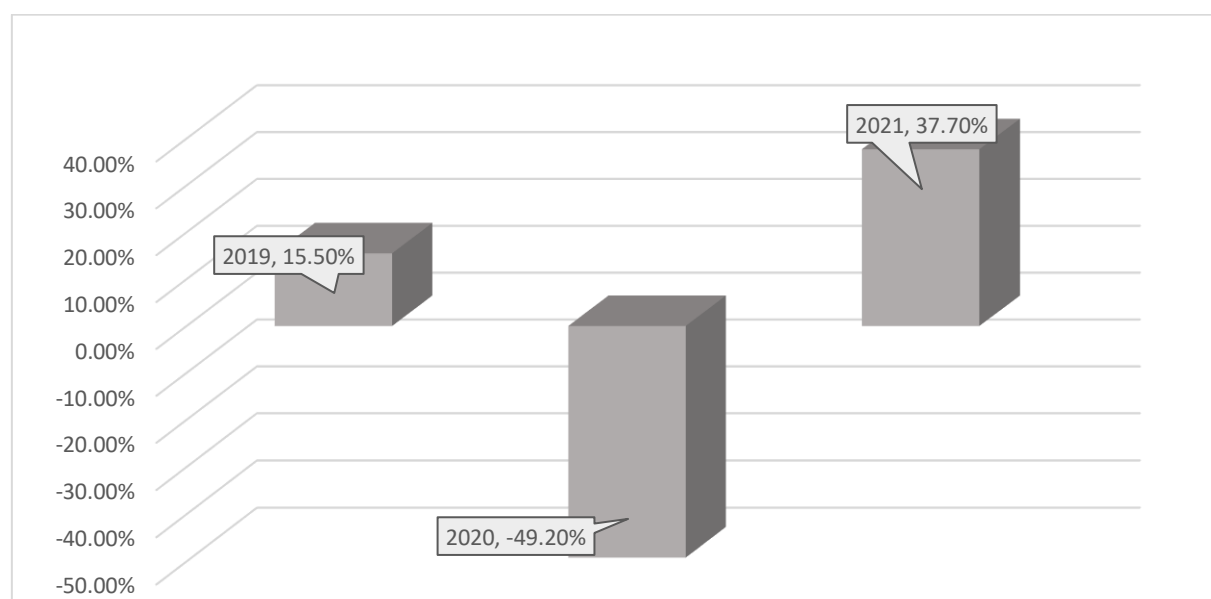

Рис. 2.4. Приріст (зниження) обсягів капітальних інвестицій у Львівській області у 2019-2021 роках, %

Джерело: складено автором за даними [9]

Частка капітальних інвестицій у 2019 році становив 15,5%. Карантин, обмеження функціонування багатьох сфер економіки, скорочення купівельної спроможності у 2020 році призвели до скорочення капітальних

інвестицій на -49,20%. Проте у 2021 році відбулося підвищення капітальних інвестицій і їх обсяг становив 37,70%.

Розглянемо та проаналізуємо динаміку капітальних інвестицій у Львівській області (таблиця 2.2) протягом 2019-2021 років.

Таблиця 2.2

Динаміка капітальних інвестицій за їх видами у Львівській області за 2019-2021 років, млрд. грн.

Види капітальних інвестицій	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Капітальні інвестиції – усього	31061,5	23641,5	24041,9
Інвестиції у матеріальні активи	30594,2	23120,0	23256,8
Будівлі житлові	5401,5	3177,0	3171,6
Будівлі нежитлові	5425,6	4122,3	3406,9
Інженерні споруди	5627,0	4462,7	5298,4
Машини, обладнання, інвентар	9385,2	7775,3	7564,1
Транспортні засоби	3096,5	2144,2	2326,6
Земля	260,4	89,9	103,7
Довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	92,2	119,7	97,7
Інші матеріальні активи	1305,8	1228,9	1287,8
Інвестиції у нематеріальні активи	467,3	521,5	785,1
Права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права, ліцензії і патенти	96,0	128,8	104,6
Програмне забезпечення та бази даних	306,2	368,6	480,5

Джерело: складено автором за даними [9]

Серед обсягів капітальних інвестицій переважну частку становили інвестиції у нематеріальні активи – у 2021 році – 96,7 %. З них на будівництво житлових будівель було спрямовано 3171 млрд. грн., що становило 13,2 % усіх інвестицій. У будівництво нежитлових будівель було спрямовано 3406,9 млрд. грн., або 14,2 %. У 2019 році інвестиції на зведення інженерних споруд становило найбільше значення в розмірі 5627 млрд. грн. Витрати на придбання нових земель зросли за період 2021 року на відміну від 2019 року на 13,8 млрд. грн. У нематеріальні активи направлено 758,1 млрд. грн. З них майже дві третини – витрати на придбання засобів програмного забезпечення та баз даних – 480,5 млрд. грн.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що інвестиційна діяльність відіграє важливу роль для банку та економіки в цілому. Саме інвестиції банку є запорукою успіху та розвитку для кожного банку. Поняття банківських інвестицій визначається вкладенням коштів комерційних банків у рухоме та нерухоме майно, цінних паперів з метою одержання прибутку або отримання певної вигоди.

2.2. Оцінка кредитного портфеля банків

Важливим показником роботи банківської установи є рівень організації кредитної діяльності. Проте, результат ефективної діяльності банку визначає якість кредитного портфеля. Від якості кредитного портфеля залежить стабільність діяльності банку його конкурентоспроможність, фінансові результати. Розглядаючи структуру активів банків, найбільша за розмірами частина належить кредитам, і відповідно найбільш прибуткова. З 2021 року активи банків поступово зростали у зв'язку з операціями з державними цінними паперами. Структура кредитного портфеля в активах банків України протягом 2019-2021 років представлена на рисунку 2.5.

Рис. 2.5. Структура кредитного портфелю в активах банків України у 2019-2021 роках, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35].

Як видно з рисунку 2.5. кредитний портфель займає вагомe місце в активах банків. У 2019 році величина кредитного портфелю банків становила 1 118 618 млн. грн. Проте у 2020 році його величина зменшилася на 154954 млн. грн. Приріст обсягу кредитування безпосередньо впливає на зростання активів банків. Так, у 2019 році величина активів сягала 1360764 млн. грн, а у 2021 році збільшилася на 462050 млн. грн. Як видно з представлених досліджень, найбільш активними учасниками кредитних операцій є суб'єкти господарювання (підприємства всіх розмірів і форм власності).

При цьому варто зазначити, що у розрізі діяльності найбільш активними підприємствами є ті, що займаються торговим операціями, реалізацією товарів і послуг, сількогосподарські підприємства.

Варто відмітити, що також значна частку у структурі належить фізичним особам, які активно беруть споживчі, грошові чи іпотечні кредити. Протягом 2020 року кількість наданих банками кредитів фізичним особам дещо

скоротилася на 7181 млн. грн. Порівняно з 2019 року. Водночас, з 2018 по 2020 рр. кредитів, виданих фізичним особам малал тенденцію до зростання.

Проаналізуємо обсяг кредитів наданих фізичним особам та зміну вартості активів впродовж 2017-2021 років на рисунку 2.6.

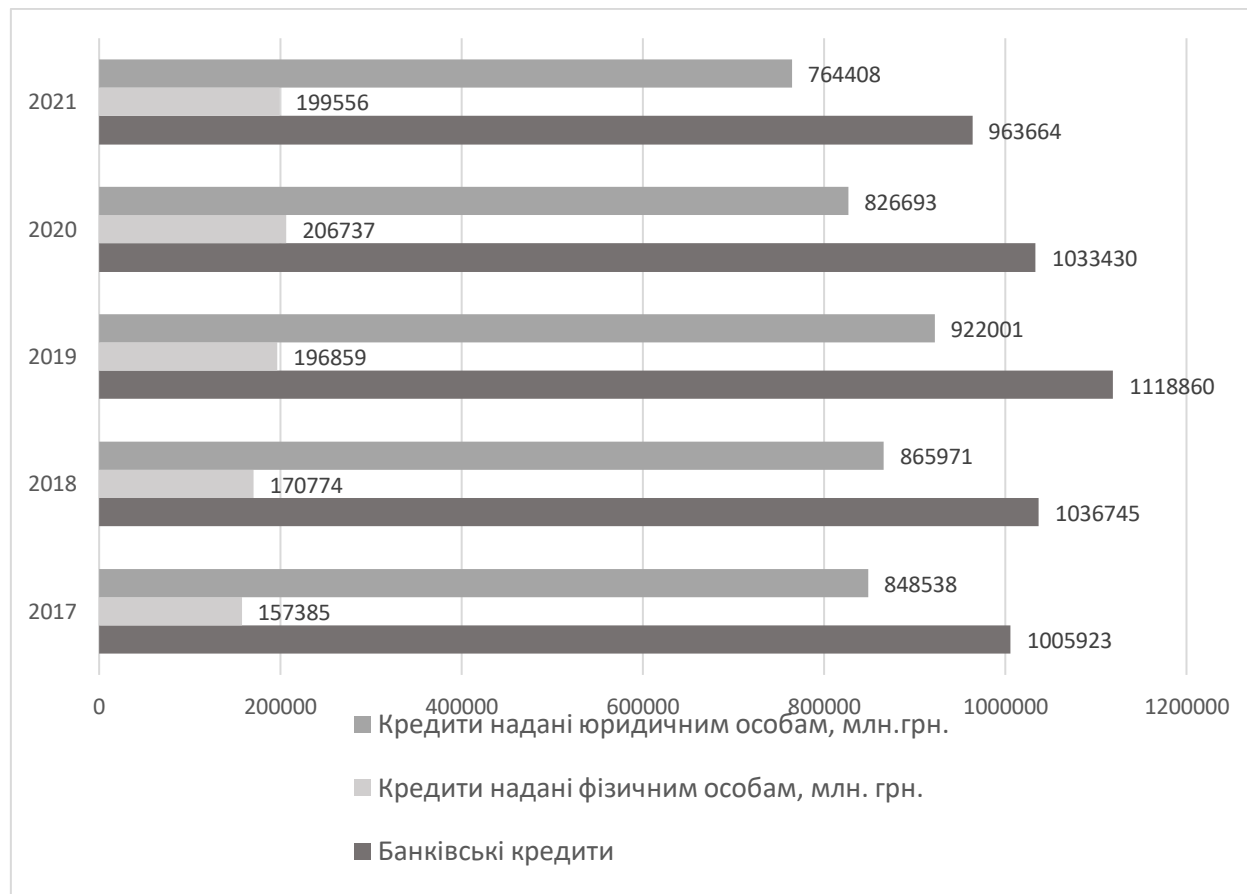

Рис 2.6. Кредити, що надані фізичним особам та обсяг кредитів юридичним особам протягом 2017-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

З наведеного вище можемо спостерігати динаміку зростання з 2017 по 2021 року активів у національній валюті. У 2018 р. їхнє значення становило 1333831 млн. грн., а у 2021 р.- 1822814 млн.грн. Кредити, надані фізичним особам в 2017-2021 рр. як збільшуються, так зменшуються. Так, у 2017 їх значення склало 157385 млн. грн., 2018 р. - 170774 млн.грн, та у 2018 р. – 196859 млн. грн. В 2019 кредити надані фізичним особам зростають, в порівнянні з 2018 р. на 9878 млн.грн. та склали 206737 млн.грн. У 2020 році,

вказаний показник склав 199556 млн. грн. Щодо банківських кредитів ми можемо побачити незначне зростання з 2017 по 2019 рр. Так, у 2017 році їх значення складало 1005923, у 2018 р. - 1036745 млн. грн., та у 2019 р. – 1118860 млн.грн. З 2020 року значення банківських кредитів становило 1033430 млн. грн., проте у 2021 р. відбулося зниження банківських кредитів на 69766 млн. грн.

Розглянемо динаміку кредитів, що надана вітчизняними банками державним фінансовим коопораціям та нефінансовим корпораціям протягом 2017-2021 років (рисунок 2.7.)

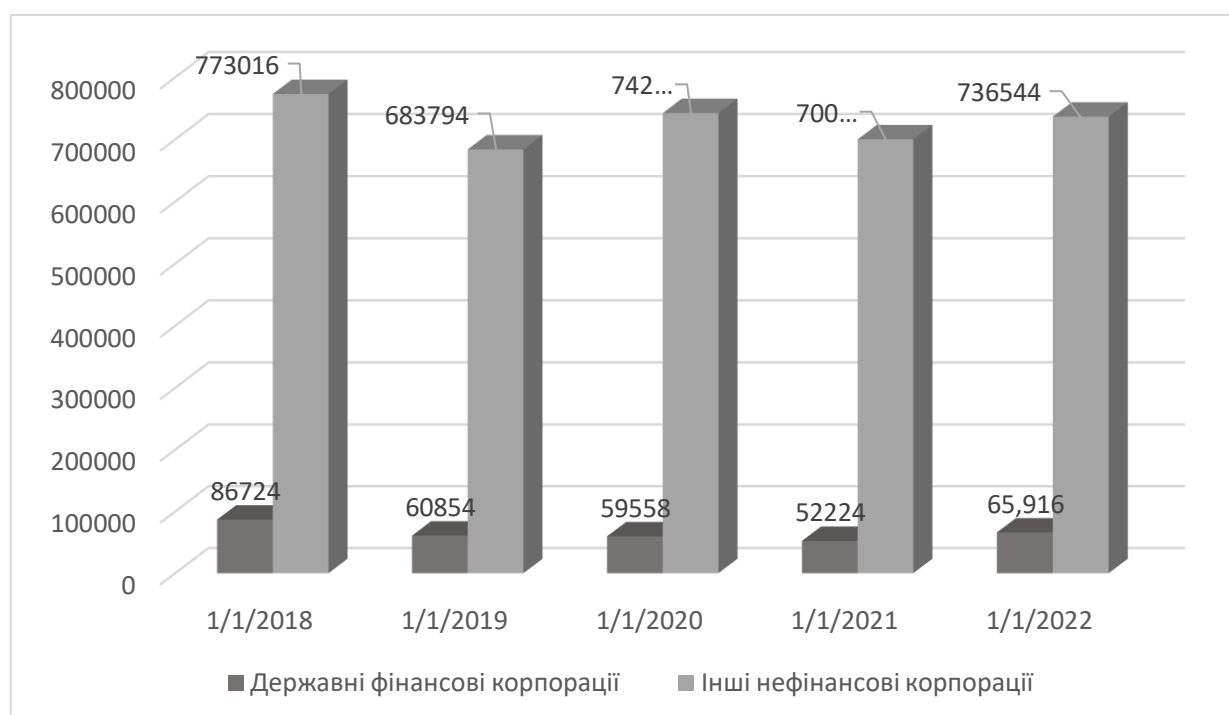

Рис.2.7. Кредити, надані нефінансовим корпораціями протягом 2017-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

Як видно з рисунку 2.7 у структурі кредитів, що надані нефінансовими корпораціям, основну вартість складають кредити надані іншим нефінансовим корпораціями. У 2018 році їх обсяг становив 736544 млн. грн. На 2019 р. припадало від 683794 млн. грн., а в 2022 р. – 773016 млн. грн.

Питома вага кредитів, наданих державним нефінансовими корпораціями, була незначною і мала нестабільну динаміку. Обсяг таких кредитів з 2018 року зменшувався, проте у 2021 році спостерігаємо тенденцію зростання державних фінансових корпорацій до 65916 млн. грн.

Одним із важливих завдань при управлінні кредитною діяльністю раціонально сформувані та проаналізувати кредитний портфель банку, що в свою чергу забезпечить фінансову стабільність і надійність установи (рисунок 2.8.).

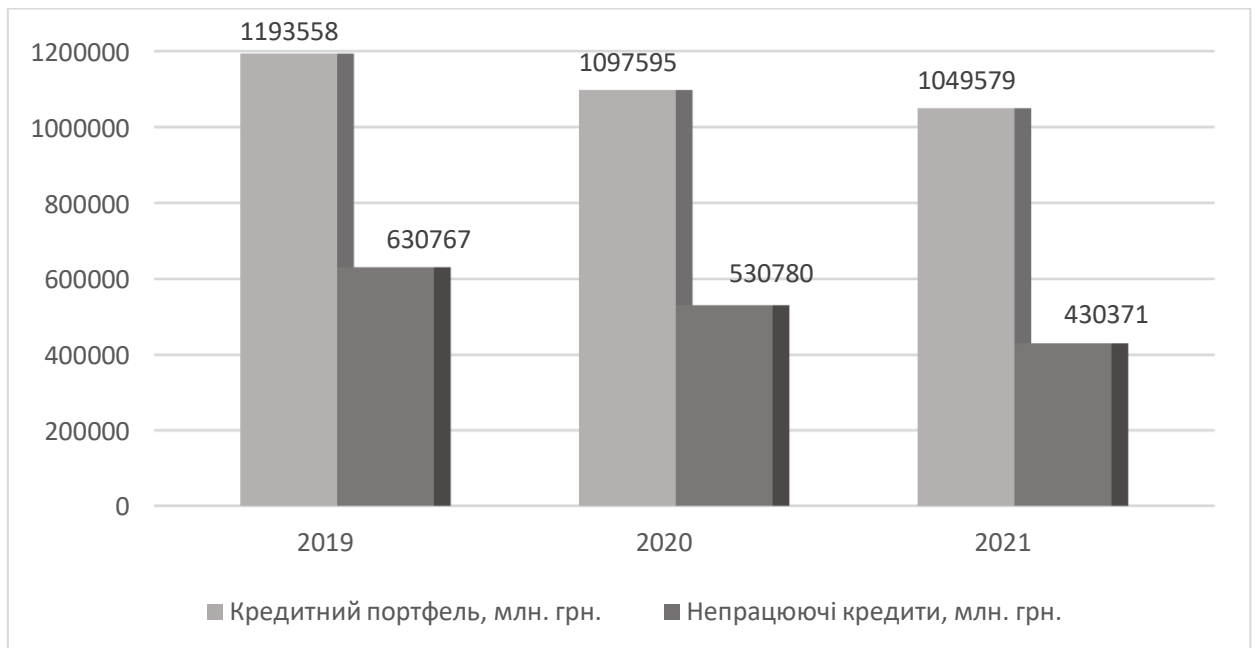

Рис. 2.8. Динаміка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків України за 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

З рисунка ми можемо побачити, що станом на 2021 р. непрацюючі кредити зайняли майже половину загального обсягу кредитного портфеля (430371 млн. грн. або 41%). Проте, про можна спостерігати, що протягом досліджуваного періоду непрацюючі кредити поступово зменшуються. Найбільш різке зменшення ми спостерігаємо з 2019 року. Починаючи з 630767 млн. грн. до 530780 млн. грн.

Структура кредитів, що надані банками України іншими нефінансовими корпораціями у розрізі валют протягом 2019-2021 років, наведена на рисунку 2.9.

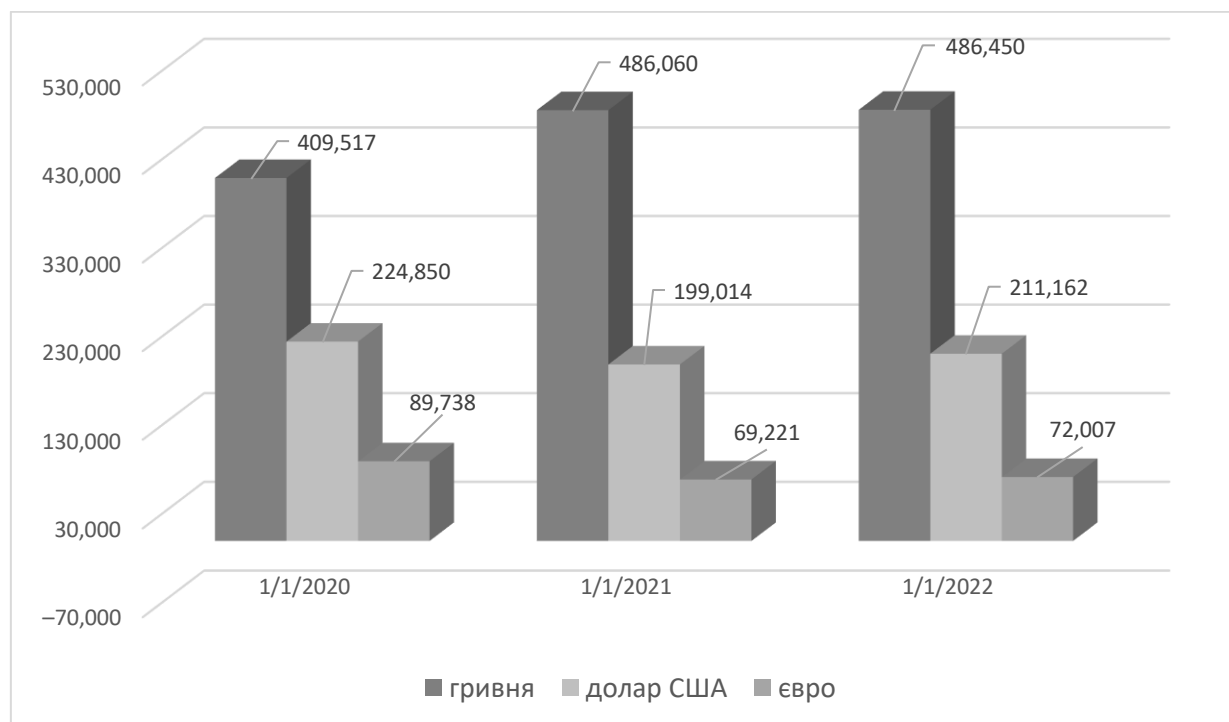

Рис. 2.9. Структура кредитів, наданих іншим нефінансовим корпораціям у розрізі валют з 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором на основі даних [35]

Варто зазначити, що кредитування інших нефінансових корпорацій здійснюється переважно у гривні. Як видно з рисунку 2.9, найбільше кредитів у розрізі валют які надають банківські установи належить гривні. У 2021 розмір гривневих кредитів склав 486 450 млн. грн, дещо менше складають кредити у доларах – 211 162 млн. грн., і найменше у євро – 72 007 млн. грн.

Це свідчить про те, що суб'єкти кредитних відноси надіють перевагу національним кредитам, відсотки за які бувають більш лояльними, а витрати на конвертацію на різні валюти не потрібні.

Динаміку кредитів, що надаються банками домашнім господарствам та фізичним особам наведено на рисунку 2.10.

Рис. 2.10. Динаміка кредитів, наданих домашнім господарствам впродовж 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено на основі даних [35]

Як бачимо, у структурі кредитування домашніх господарств основну частку становили споживчі кредити. Як видно з рисунку 2.10, вони зросли від 170 719 млн. грн. до 214134 млн. грн. протягом трьох проаналізованих років. Проте у 2021 році ми спостерігаємо тенденцію падіння споживчих кредитів через зростання питомої ваги кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості. Інші кредити, надані домашнім господарствам були незначними. Їх обсяг у 2021 році становив 11996 млн. грн. Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості у 2019 році сягали 28 924 млн. грн при порівнянні із 2021 роком їх величина зменшилась на 324 млн. грн. Проте, у 2021 році їхнє значення становило 29878 млн. грн.

Що є позитивною тенденцією для розвитку споживчого, лізингового, іпотечного кредитування фізичним особам (Додаток А).

2.3. Оцінка ефективності управління кредитно-інвестиційною діяльністю

Управління кредитно-інвестиційним портфелем є важливим стратегічним завданням для вітчизняних банківських установ, оскільки забезпечує зростання дохідності, прибутковості, ліквідності та конкурентоспроможності банків в сучасних умовах. У структурі активів, кредити та інвестиції (таблиця 2.3) займають найбільшу питому вагу, тому їхнє управління є таким важливим процесом.

Таблиця 2.3

Структура кредитно-інвестиційного портфеля банків протягом 2019-2021 років, млн. грн., %

Показники	2019		2020		2021	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Кредити, надані клієнтам	1033430	65,70	960597	54,83	1067765	59,96
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	539466	34,30	791373	45,17	712978	40,04
Кредитно-інвестиційний портфель	1572896	79,38	1751970	79,42	1780743	77,75
Загальні активи (не скореговані на резерви за активними операціями)	1981594	100,00	2205915	100,00	2290307	100,00

Джерело: складено автором на основі даних [35]

Проаналізувавши дані таблиці 2.3, бачимо, що протягом аналізованого (2019-2021 років) періоду величина інвестиційних цінних паперів та кредитів зростає, що відповідно призвело до зростання загальної суми активів банків. Частка кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах, яка впродовж 2019-2021 років коливається у межах 77-80%. У кредитно-інвестиційному

портфелі більшу частку займають кредити та аванси клієнтам 66% у 2019 році та 60 % у 2021 році. Проте, наразі існує значне коло економічних та політичних факторів, що впливає на збільшення обсягу кредитів та інвестицій.

Під час здійснення кредитно-інвестиційної діяльності формується кредитно-інвестиційний портфель банку на структуру якого впливає стратегія розвитку установи та її фінансовий потенціал. Для визначення характеру кредитно-інвестиційної діяльності в роботі було визначено коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах на рисунку 2.11.

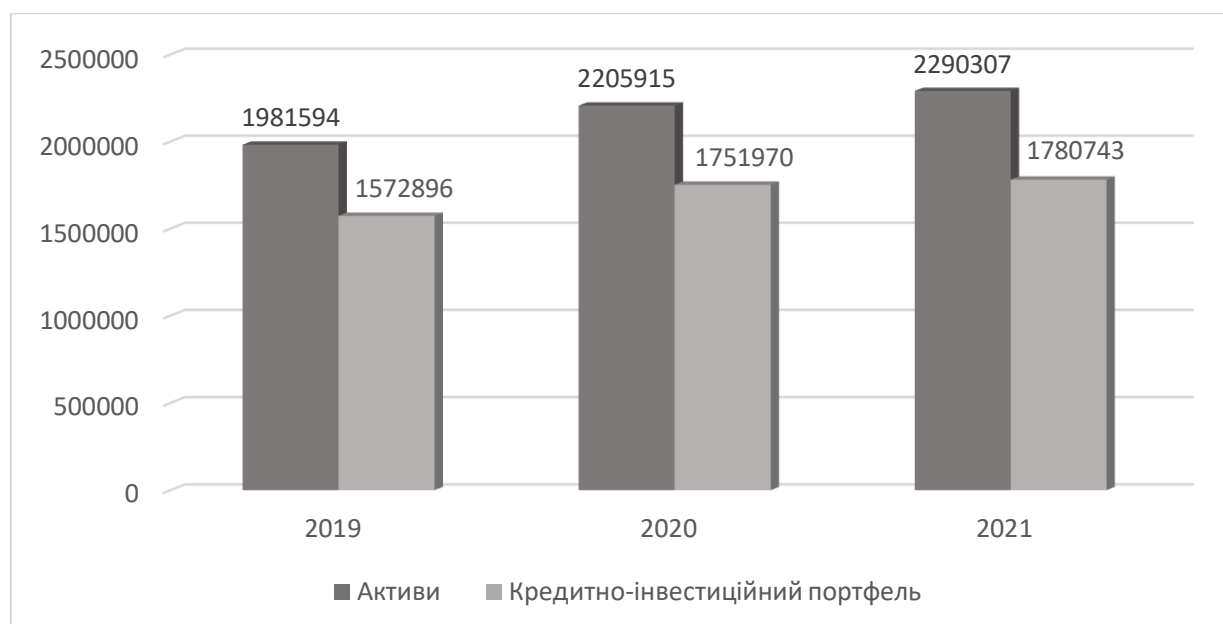

Рис. 2.11. Коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах банків протягом 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними[35]

Як показують дослідження, у період з 2019-2021 років частка кредитно-інвестиційного портфеля у загальних активах банківських установ України збільшилася. З 2019 року спостерігаємо зростання активів у кредитно-інвестиційному портфелі з 1981594 млн. грн. та збільшення на 308713 млн.

грн. у 2021 році. Це свідчить про зростання активності банківської системи на ринку кредиту та інвестицій.

Проаналізуємо також структуру кредитів за строками погашення банків, які поділяються на короткострокові, середньострокові та довгострокові. Строк кредиту, а також відсотки за його користування розраховуються з моменту отримання зарахування на рахунок позичальника або сплати платіжних документів з позичкового рахунку позичальника до повного погашення кредиту та відсотків за його користування. Розглянемо протягом останніх трьох років структуру формування кредитно-інвестиційного портфеля за строками погашення на рисунку 2.12.

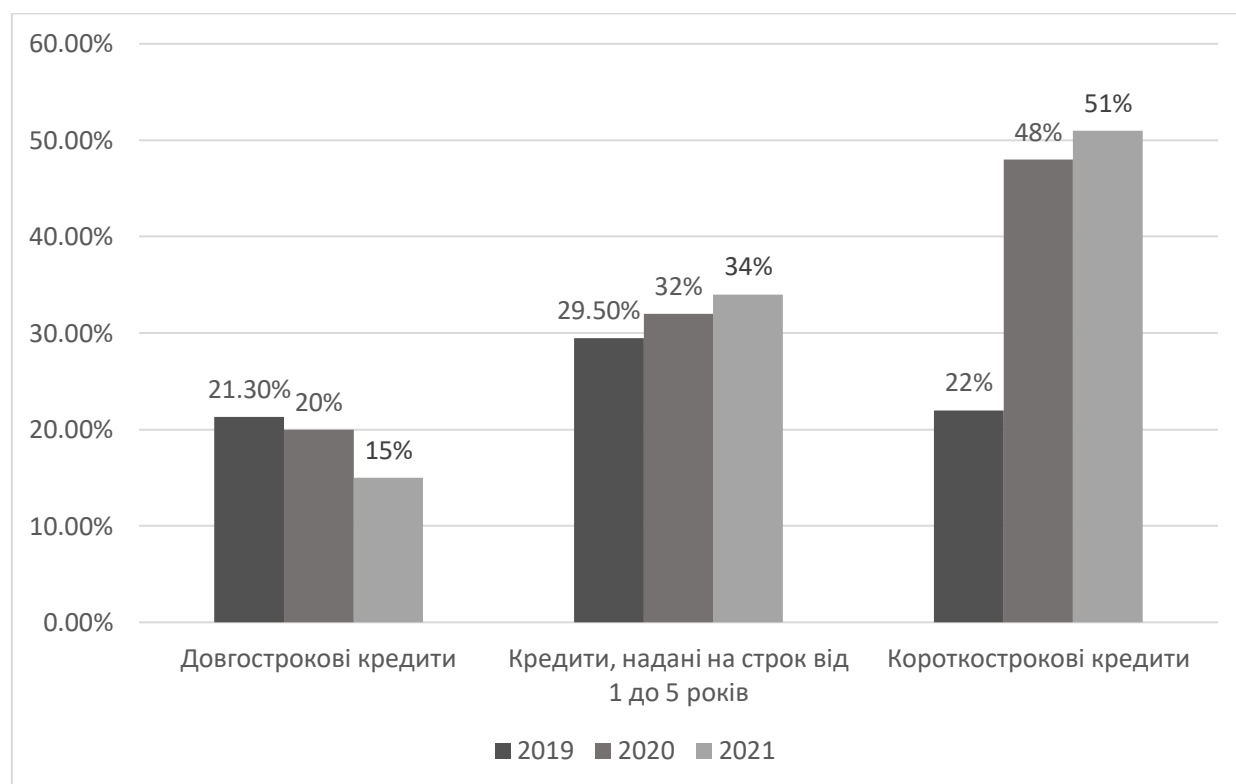

Рис. 2.12. Частка кредитно-інвестиційного портфеля за строками погашення банків України протягом 2019-2021 років, млн. грн.

Джерело: складено автором за даними [35]

У структурі кредитно-інвестиційного портфеля банків переважають короткострокові кредити, їх питома вага коливається в межах 22-51 %, в той

час як довгострокові кредити займають частку в межах 15-21,3%, але їх частка постійно зменшується через нестабільну економічну ситуацію в країні та нестабільний дохід населення. Кредити строком від 1 до 5 років становлять майже 33% - ці кредити зазвичай використовують для покупки автомобілів.

Проаналізуємо зростання доходів банків, яке сприяло зростання попиту бізнесу та населення на банківські послуги (рисунок 2.13).

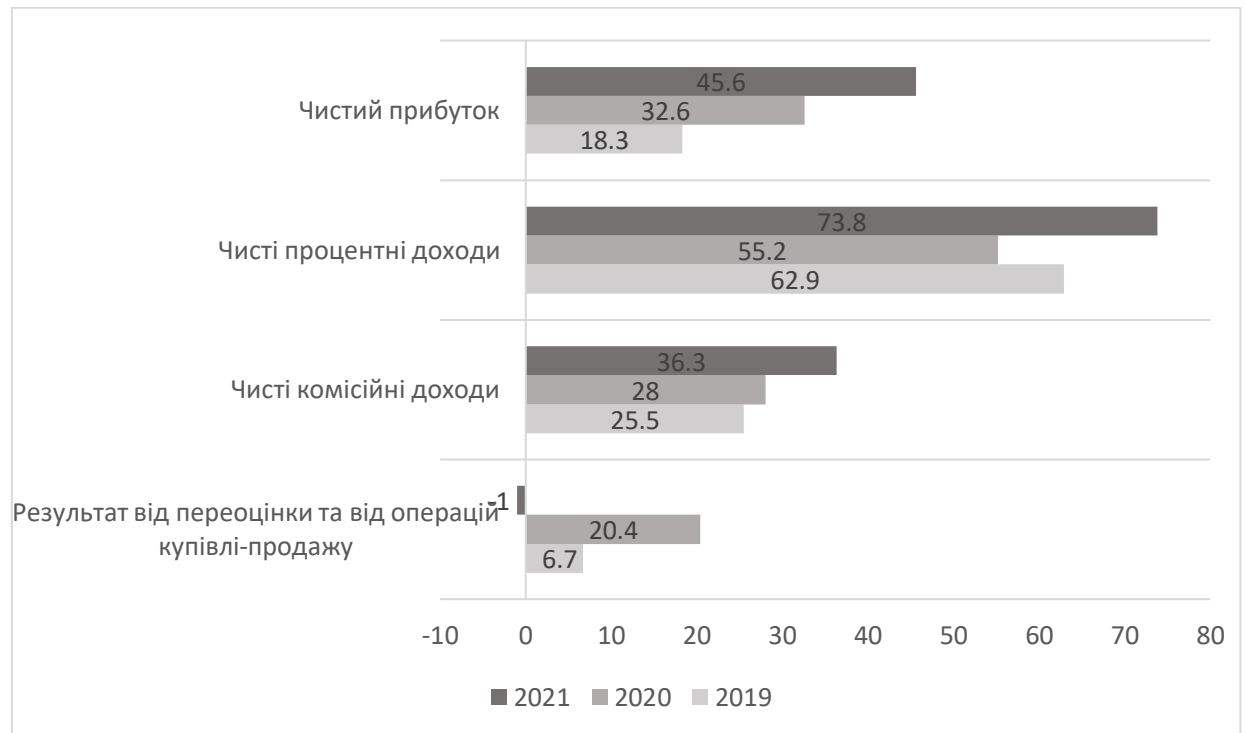

Рис. 2.13. Динаміка доходів вітчизняних банків у 2019-2021 роках, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі даних [33]

Варто зазначити, що протягом 2021 року банківський сектор отримав 45,6 млрд. грн. прибутку. Чисті комісійні доходи за 2021 рік становили 36,6 млрд. грн, це на 29,5 % є більшим ніж у попередньому році. Чисті процентні доходи зросли з 2019 року на 10,9 млрд. грн. Проте, результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу становив від'ємне значення і потребує удосконалення задля підвищення результату на наступні роки.

Висновки до розділу 2

Заданими Національного банку України найбільше зростання цих показників спостерігалось у 2022 році. Найвищу величину становили активи – 2167555 млн. грн., зобов'язання – 1956001 млн. грн. та найменшою була величина капіталу, яка сягала – 211554 млн. грн.

Спостерігається тенденція до зростання активів та динаміка зростання інвестицій банківських установ у цінні папери, які є активними учасниками ринку, оскільки коефіцієнт активності інвестиційної діяльності зростає з темпом приросту 44.18% у 2020 році порівняно з 2018 роком досягає 35,75%.

Проаналізувавши кредитний портфель банків можемо зазначити, що його величина протягом останніх років поступово зменшується. У 2021 році сума надходжень до кредитного портфеля банків становила – 963664 млн. грн. З проведеного аналізу динаміки кредитів з 2017-2021 рр. спостерігаємо величину надання кредитів банками фізичним та юридичним особам. Проте, за даними Національного банку України у більшості переважає надання кредитів юридичним особам, їх сума у 2021 році сягає – 764408 млн. грн, що на 62 285 млн. грн. менше ніж у попередньому році. Хоча фізичні особи також беруть кредити, але в сумі їх величина є меншою і становила у 2021 році лише 199556 млн. грн.

Дослідивши коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфелю банків можемо стверджувати, що його величина поступово збільшується так як і зростання активів у кредитно-інвестиційному портфелі з 1981594 млн. грн. у 2019 році до 308713 млн. грн. у 2021 році. У кредитно-інвестиційному портфелі більшу частку займають кредити та аванси клієнтам – 66 % у 2019 році та 60 % у 2021 році. Зниження даних показників спостерігаємо через нестабільність політичної та економічної ситуації в Україні, що стримує подальший розвиток зростання обсягів кредитно-інвестиційної діяльності банків.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОСТІ

3.1. Напрями оптимізації інвестиційного портфеля

Формування ефективного, надійного та прибуткового інвестиційного портфеля, який займає значну частку у структурі активних операцій, та дає можливість стати банком активним учасником фондового ринку (інвестором та фінансовим агентом) ставить перед банками безліч завдань та цілей. Для цього банківські установи визначають конкретні цілі, реалізація яких забезпечить оптимізацію інвестиційного портфеля. До основних таких банківських цілей, на нашу думку варто віднести:

- залучення більшої кількості інвесторів, а й відповідно грошових ресурсів для подальшого інвестування у фінансові інструменти;
- вибір інструментів для майбутнього інвестування, враховуючи ризик та дохідність;
- оцінка ймовірного приросту інвестицій в залежності від типу портфеля інвестицій;
- визначення особливостей та прийомів мінімізації рівня інвестиційних ризиків;
- аналіз рівня ліквідності інвестиційного портфеля, а відповідно його подальшої структури;
- встановлення параметрів можливого падіння курсу на різні цінні папери [28].

На наш погляд, існує два напрямки оптимізації інвестиційного портфеля: по-перше, це повна або відмова, реструктуризація портфеля, які включають корпоративні цінні папери - акції лише певних якихось основних галузей промисловості (для прикладу: нафтохімічної, сільськогосподарської чи металургійної) та включення до портфелю акцій компаній з іншими

галузями, що являють собою ефективність фінансово-господарської діяльності. По-друге, на наш думку банківським установам доцільно дещо збільшити в портфелі цінних паперів частку облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), а також в портфелі збільшити присутність облігацій підприємств, боргових зобов'язань інших держави, що мають досить високий та сталий рівень прибутку.

Також, важливим є вибір диверсифікації інвестиційного портфеля банків з метою зниження негативними факторами, саме тому доцільно:

- виключити неринкові акції;
- акції підприємств у яких не йде приріст капіталізації;
- цінні папери підприємств які втрачають ліквідність або спостерігається падіння курсових вартостей;
- підприємства в яких відсутня дивідендна позиція;
- цінні папери які не приносять доходу;
- цінні папери, які втрачають ринкові позиції [4].

Отже, зрозуміло, що для ефективного та прибуткового управління інвестиційним портфелем доцільно стати активним інвестором фондового ринку, здійснювати постійний контроль за курсами акцій, визначати їх ринкову капіталізацію. Основним пріоритетом при інвестуванні повинна приналежність компанії до тієї чи іншої галузі. При виборі галузей факторами, що визначають галузеву структуру інвестиційного портфеля залишається ризик та прибутковість інвестицій.

Факторами, що визначають ризик інвестицій в акції компанії, є: якість активів, рівень менеджменту, положення на ринку, наявність експертного потенціалу. Щоб запобігти ризикам, банкам необхідно використовувати різні інструменти. Основними інструментами, які страхують від ризиків, є: опціон, ф'ючерс, своп.

У фундаментальному аналізі вважається, що дійсна вартість цінного паперу дорівнює зведеній вартості всіх готівкових грошових засобів, які в

майбутньому отримає інвестор. Тобто інвестор має спрогнозувати величину дивідендів, яка буде виплачена по акціях [47].

Для технічного аналізу важливим є врахування тенденцій минулих періодів та порівняння з останнім періодом, щоб зробити прогноз на зростання акцій в майбутньому.

Важливим є також розглянути типи портфелів, що бувають в залежності від основних типів інвестиційної політики. Тип портфеля – це інвестиційна характеристика портфеля, яка ґрунтується на оцінці співвідношенні прибутковості і ризику. При виборі портфеля банк повинен бути зосередженим на двох його типах: портфель зростання або портфель дохідності (Додаток Б).

Портфель доходу – це такі інвестиційний портфель, основна ціль якого є збір цінних паперів які у майбутньому забезпечать максимальний дохід. Тобто, портфель доходу в основному зорієнтований на постійне отримання прибутку за рахунок процентів або дивідендів. Якщо говорити про показники, то це 10-25% річних. Портфель зростання являє собою інвестиційний портфель, метою якого є максимізація темпів приростку інвестованого капіталу в майбутній довгостроковій перспективі. Він орієнтований на переважний приріст курсової вартості цінних паперів, що включені до складу портфелю.

Основними завданнями при формуванні інвестиційного портфеля є:

- максимальне уникнення або зниження рівня впливу ризиків в процесі інвестування;
- досягнення максимального рівня ліквідності банківських активів;
- досягнення високого рівня дохідності і надійності вкладень у цінні папери.

Загалом структура інвестиційного портфеля банку складається з інвестицій у цінні папери та з прямих банківських інвестицій. В Україні банківські інвестиції в цінні папери класифікуються наступним чином:

- портфель цінних паперів на продаж (цінні папери, що входять у частину інвестиційного портфеля банку, придбані банком на короткий термін для продажу у зв'язку із зміною відсоткових ставок, потреб ліквідності, наявності альтернативних інвестицій);
- торговий портфель цінних паперів (цінні папери яку входять до складу частини інвестиційного портфеля, що були придбані для перепродажу з метою отримання прибутку внаслідок короткострокових коливань ринкової ціни);
- інвестиції в асоційовані та дочірні компанії (їх слід розглядати залежно від взаємовідносин та ступеня контролю інвестора за оперативною та фінансовою діяльністю компанії, в яку були здійснені інвестиції);
- інвестиції в цінні папери, які отримуються для погашення (включає в себе придбані банком боргові цінні папери з фіксованими платіжками та з фіксованим строком погашення) [16].

Згідно із сучасними вимогами щодо діяльності фінансового ринку, на фондовому ринку банки та інші фінансові суб'єкти можуть здійснюватися такі види професійної діяльності, що забезпечить розвиток економіки України. До основних з них відносять: діяльність управління активами інституційних інвесторів, діяльність з торгівлі цінними паперами, депозитарна діяльність, діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку. До операцій банків на фондовому ринку належать: у сфері діяльність з торгівлі цінними паперами – брокерська діяльність, андеррайтинг, діяльність з управління цінними паперами, а у сфері професійної депозитарної діяльності – діяльність зберігача та діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Професійна діяльність на фондовому ринку – діяльність з торгівлі цінними паперами полягає у здійсненні угод, що передбачають оплату цінних паперів проти їх поставки новому власнику.

Розглянемо детальніше про кожний вид діяльності із торгівлі цінними паперами:

Андеррайтинг – це розміщення цінних паперів банком за дорученням, за рахунок та від імені свого клієнта, який є їх емітентом. Багато науковців стверджують, що відбудеться значна активізація акцій та облігацій на світовому та вітчизняному ринку, адже кредитні ресурси для підприємств стали дорогими та важкодоступними, тому вони шукають альтернативні джерела капіталу.

Брокерська діяльність – укладення банком-торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені або від імені іншої особи за доручення і за рахунок іншої особи. Варто зазначити, що коли банк виступає гарантом брокерської діяльності, він може ще виступати гарантом виконання зобов'язань перед третіми особам за договорами, що укладаються від імені його клієнта, отримуючи за це відповідну винагороду.

Діяльність з управління цінними паперами – на нашу думку є найбільш перспективною для вітчизняних банків, вона забезпечує додаткову дохідність, залучає більше нових клієнтів до банківської установи [24].

Депозитарна діяльність також здатна забезпечити прибутковість банкам, разом із репозиторіями банківські установи можуть зберігати цінні папери, тим більше враховуючи електронний оборот сучасних цінних паперів така практика є дієвою.

Діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів як вид депозитарної діяльності передбачає облік та зберігання протягом певних термінів інформацію про власників іменних цінних паперів і про операції, внаслідок яких виникає необхідність внесення змін до реєстру власників іменних цінних паперів. Реєстр власників іменних цінних паперів містить таку інформацію: про реєстратора, про емітента, випуск цінних паперів, для якого вкладено реєстр; номінальних утримувачів.

Діяльність зберігача цінних паперів полягає у виконанні ним основних функцій: обслуговування обігу цінних паперів на рахунках у цінних паперів; обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів, зберігання цінних паперів [19].

Як зазначалося, банківська інвестиційна діяльність пов'язана з прямими банківськими інвестиціями, які варто класифікувати таким чином:

- інвестиції у інші види діяльності;
- інвестиції у власну діяльність;
- інвестиційне проектування;
- довгострокове кредитування під заставу цінних паперів;
- портфельне управління фінансовими активами, продаж та купівля;
- стабілізація прибутків банку;
- забезпечення географічної диверсифікації ;
- підтримка ліквідності;
- підтримка ринкової вартості (за необхідності і гарної динаміки ринку);
- страхування та перестраховування від втрат (зниження відсотка);
- можливість змінювати склад портфеля (за бажанням);
- покращення фінансових показників банківського балансу завдяки якості цінних паперів.
- цінних паперів на вторинному ринку.

Інвестор, найнявши будь-кого для активного управління портфелем, має право знати результати управління. Ця інформація може бути використана для того, щоб змінити або обмеження покладені на менеджера , або цілі інвестування, або кількість грошей надану менеджеру. Для визначення дохідності необхідно знати ринкову вартість портфеля на початок і на кінець проаналізованого періоду. Ринкова вартість портфелю визначається як сума ринкових вартостей цінних паперів, що складають портфель. Для визначенням дохідності портфелю важливим є те, що у який момент вносяться або виймаються кошти.

Отже, ефективний і продуманий портфель інвестицій банківської установи – це загальна, чітка, пропрацьована структура цінних паперів (різних за видом або однакових), які знаходяться у розпорядженні банку та його клієнтів. Основною метою ефективного управління інвестиційним портфелем є збереження та примноження коштів, шляхом отримання інвестиційного прибутку. Коли відбувається формування інвестиційного портфеля варто керуватися наступними міркуваннями:

- безпечність вкладень
- максимізація ліквідності;
- безперервність (постійність) отримання доходу.

Для розвитку інвестиційної діяльності особливе значення має розробка їх інвестиційної стратегії, бо вона дає можливість пристосування до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, мінімізації інвестиційних ризиків. Формування банківської та клієнтської інвестиційної стратегії, на нашу думку, повинно базуватися на таких принципах:

1. Системності вибору стратегії інвестування, системності підбору різних видів цінні паперів у кошику, системності зміни кошики та стратегії управління ним тощо;
2. Комплексності передбачає організоване формування та управління інвестиційним портфелем, комплексно формувати з різних фондових бірж;
3. Принцип інтегрованості полягає у тому, що інвестиційна стратегія банку повинна якісно поєднуватися із загальною стратегією розвитку банку;
4. Принцип субоптимальності вважає, що витрати на планування стратегічного управління інвестиційної діяльності повинні раціонально співвідноситися з оптимальними результатами;
5. Динамічності формується на чіткому розумінні які зміни відбуваються на фондовому ринку, які тенденції щодо попиту і впливу на ринкову капіталізацію;

6. Обґрунтованість напряму пов'язана з принципом раціональності, де інвестування здійснюється обґрунтовано, чітко та виважено з дотриманням норм та принципів;
7. Принцип цільової спрямованості має на меті чітко забезпечити розвиток цільового інвестування, спираючись на досвід та та кінцеву мету інвестування [23].

Таким чином, вибір стратегії розвитку інвестиційної діяльності, полягає в оптимальному розширенні альтернативних можливостей реструктуризації і формування інвестиційного портфелю.

Проте, досліджуючи структуру і функції інвестиційного портфеля банку, особливу увагу слід звернути на можливість прояву інвестиційного ризику. З точки зору Національного банку, ризик – це ймовірність того, що події, як очікувані так і неочікувані можуть мати негативний вплив на капітал і надходження банку. Управління інвестиційними ризиками та їх мінімізація передбачає їх своєчасну оцінку, аналіз, вивчення ефективного способу зниження того чи іншого інвестиційного ризику. При управлінні інвестиційними ризиками банк оцінює ймовірність зміни обсягу ризику в процесі реалізації інвестиційного проекту, порівнює інвестиційний проект з альтернативними варіантами [31].

Отже, для того, щоб досягти якнайкращого результату, банкам потрібно враховувати можливі ризики, вміти визначити рівень ризику і знайти методи для мінімізації ризику.

3.2. Методи удосконалення управління кредитним операціями

Важливим завданням з управління кредитної діяльності банку є аналіз та оптимізація, формування кредитного портфеля банку. Обсяг кредитного портфеля оцінюють за допомогою залишкової вартості кожного виду кредиту в банках . Управління кредитним портфелем банку являється основним

джерелом дохідності . Дохідність кредитного портфелю залежить від структури і обсягу портфеля, рівня відсоткової ставки за кредитами.

Основною метою створення кредитного портфеля є: підвищений показник дохідності в поточному періоді, зменшення ризиків, які негативно впливають на кредитний портфель банку, пришвидшення темпів для отримання високого доходу в довгостроковому періоді. Забезпечення максимальної дохідності банку за певного рівня ризику– це основна мета управління кредитним портфелем [2].

Наприклад, довгострокове кредитування притаманне для іпотечних кредитів. Структура кредитного портфеля для спеціалізованих банків базується в деяких економічних сферах. У ощадних банках переважають позики фізичним особам та споживчі кредити. Структуру кредитного портфеля банківські установи можуть змінювати задля отримання найбільш сприятливих значень його основних показників – дохідності, ліквідності, ризику.

Річна відсоткова ставка виражає прибутковість кредитного портфеля, яка являється інструментом для порівняння кредитного портфеля з іншими видами активів і аналізу обґрунтованості процентних ставок по виданим кредитам.

Під ліквідністю розуміють здатність фінансового інструменту перетворюватися в гроші, а рівень ліквідності виявляється довгостроковістю періоду цього перетворення. На рівні кредитного портфеля ліквідність виражається у своєчасному поверненні кредитних коштів.

Ризик кредитного портфеля являє собою ймовірність настання подій, внаслідок яких банк може отримати збитки за кредитами, які є у складі кредитного портфеля.

Процес управління кредитним портфелем включає послідовність таких етапів:

- визначення кредитної політики банку;
- оцінка та аналіз кредитного ринку;

- процес створення кредитного портфелю банків;
- аналіз кредитного портфеля;
- визначення ефективності роботи кредитного портфелю [3].

Ефективність кредитної політики повністю залежить від якості кредитного портфеля. Основною метою банків при кредитуванні - це отримати максимальний прибуток, задовольнити інтереси клієнтів за отримання мінімального ризику. Отже, ризик і прибутковість є основними параметрами управління кредитним портфелем.

Кредитною політикою банку являється сукупність певних факторів, дій, що забезпечує розвиток банківської діяльності у сфері кредитування. Загалом, кредитна політика являється важливою стратегією ризику в кредитній діяльності банку.

Виважена кредитна політика несе в собі зобов'язання врівноважити основні дві складові кредитної діяльності банків: прибуток і ризик банку. Кредитна політика банку розробляє системи управління кредитними ризиками, забезпечує ефективне створення кредитного портфелю банків.

Проаналізувавши структуру кредитної діяльності банків варто звернути увагу на певні недоліки, яких часто допускають при веденні кредитної діяльності, а саме:

- недостатньо ефективна оцінка платоспроможності позичальників при надання кредиту;
- недостатнє забезпечення позик;
- недостатня диверсифікація кредитних вкладень [22].

Таким чином варто розглянути основні напрями, за допомогою яких відбувається покращення основних способів надання кредитних послуг банками:

- приділяти більшу увагу кредитним історіям та рівням доходів позичальника;
- працювати над збільшенням розміру кредитного портфеля банків;

- акцентувати увагу на оптимізації кредитних ризиків у разі неповернення позичальником коштів;
- підвищувати професійні знання у сфері кредитування банківськими працівниками;
- покращення методичних підходів задля ефективної оцінки дохідності та кредитоспроможності позичальника [14].

Ефективна діяльність кредитної політики забезпечується за рахунок наступних елементів:

По-перше, використання способу лімітування. Лімітування відіграє важливу роль в управлінні кредитним ризиком. При встановленні ліміту розглядаються такі напрями: підвищення кредитування, зниження та збільшення депозитних ставок, збільшення ризиків, що виникають у кредитній діяльності. Складною проблемою є встановлення географічних лімітів. Діяльність банку на кредитному ринку має бути правильно визначена і встановлена. Працівники банку повинні бути проінформовані щодо географічного обмеження відносно кредитування. Кредитна політика повинна збільшити обсяги активів і тим самим підвищити їхню якість, стимулювати диверсифікованість кредитного портфеля. Кредитна політика забезпечує ефективність банківської діяльності за рахунок оптимального пошуку балансу між ризиком та прибутковістю активів банку.

По-друге, відображення строків і видів. Кредити, які видає банк своїм клієнтам та усі кредитні інструменти, які використовуються у кредитній діяльності відображені при веденні кредитної політики банку.

Визначення кредитних інструментів базується на професійній діяльності працівників відділення кредитування, очікуваному кредитному попиті та структурі депозитів банку. Для того, щоб покращити стан кредитної політики банку потрібно забезпечити стабільність банківської системи, підвищити репутацію банку, покращити якість кредитного портфеля.

По-третє, банківське ціноутворення. Загалом ціноутворення забезпечує досягнення оптимальної діяльності банку, яка реалізується у вигляді

процентних ставок на банківські послуги. Система банківського ціноутворення, яка сформована в Україні повинна враховувати ринковий ризик, адже ціни які встановлені на ринку постійно змінюються і тому ситуація є досить нестабільною. Проте, від рівня встановлених цін на банківські послуги залежить діяльність банку та його кредитоспроможність.

По-четверте, інформаційний захист. Перед тим як надавати кредит позичальнику, банк повинен впевнитися в його фінансовій стійкості і можливості погасити кредит вчасно. Таким чином банк збирає та аналізує інформацію по фінансовому стану позичальника. Особливо потрібно акцентувати увагу на довгострокових кредитах, при наданні яких існує загроза неповернення коштів. Тому банківські службовці повинні проаналізувати можливість надання кредиту тій чи іншій особі, задля уникнення ризику неповернення коштів.

По-п'яте, ефективне інвестиційне кредитування. Інвестиційне кредитування полягає у запровадженні кредитних відносин в інвестиційній сфері. Він являється основою капітальних вкладень, характерне для фінансування довгострокових потреб: придбання земельної ділянки, будівництво нерухомості, купівля автомобіля [45].

Кредити займають найбільшу частину активів банків і є головним джерелом прибутку. Проте, велика частка непрацюючих кредитів в кредитних портфелях в Україні, зменшує їх ліквідність, прибутковість та капіталізацію через необхідність створювати резерви, загалом має негативний вплив на функціонування всієї банківської системи та зменшує довіру вкладників та інвесторів. Для забезпечення дохідності та ефективності кредитного портфеля банкам потрібно здійснювати його безперервний контроль.

Якість кредитного портфеля є одним з найважливіших показників діяльності кредитної організації, які безпосередньо впливають на її фінансову стійкість та стабільність.

Кредитний портфель вимагає дуже грамотного управління. Якість кредитного портфеля може змінюватися і завдання банківської установи – не допустити підвищення ризиків і фінансових втрат. Тому фактичний стан будь-якого портфеля залежить застосовуваної до нього банком системи управління. При цьому остання постійно вдосконалюється, в залежності від внутрішні і змін в банку і ситуації в країні, зокрема в економіці.

Задля вдосконалення якості кредитного портфеля варто вжити певних заходів:

- потрібно змінити підходи до оцінки кредитів у сторону оцінки бізнесу клієнта та можливості його розвитку;
- Варто запровадити нові системи для оцінки кредитних ризиків, запозичувати досвід іноземних країн;
- проводити моніторинг кредитної заборгованості задля своєчасного виявлення фактів, ознак, змін, що характеризують стан кредитного портфеля в цілому або окремої кредитної угоди, які призвели чи призведуть до підвищення ризиків, які негативно можуть вплинути на результати діяльності банку [11].

Кредитний портфель має структуру та певний обсяг, що відповідає вибраній кредитній політиці. Якщо розмір кредитного портфеля розглядають відносно всього обсягу активно-пасивних операцій банку, тоді структуризація кредитного портфеля полягає у спільному відношенні певних кредитних операцій, що входять до його складу.

Управління кредитним портфелем передбачає порядок певних завдань:

- 1) оцінка якості кредиту;
- 2) розподіл кредитів в залежності від їх коефіцієнтів ризику;
- 3) аналіз позик, які надає банк та віднесення їх до груп з різною величиною ризику;
- 4) дослідження структури кредитного портфеля банку;
- 5) оцінка якості кредитного портфелю на основі фінансових показників

- б) дослідження чинників, які негативно впливають на якість кредитного портфеля банку;
- 7) виявлення обсягів резервів через можливість завдання збитків за кредитами, залежно від обсягів ризику кредитного портфеля;
- 8) аналіз та зміна кредитної політики щодо проведених досліджень попередніх етапів його діяльності та запровадження заходів щодо покращення якості кредитного портфеля [45].

Рис. 3.1. Послідовні етапи управління кредитним портфелем сучасного банку

Джерело: складено на основі джерел [17]

Варто також визначити типи кредитного портфеля банку:

- кредитний портфель ризику – це портфель, більша половина якого становлять кредити із підвищеним ступенем ризику;
- кредитний портфель збалансований або раціональний – це портфель, у якому відбувається раціональне поєднання кредитів різного типу. Наприклад кредити з низьким рівнем ризику та високим.
- кредитний портфель доходу – це портфель, який орієнтується на кредити, які забезпечують стабільний дохід.

Кредитна діяльність банків являється складною системою, що складає перелік кредитних операцій, які банк використовує під час надання кредитів клієнтам. Аналіз і оцінка кредитного портфеля банків дає можливість корегувати кредитну політику, здійснювати моніторинг за проведенням кредитних процесів у банку.

Варто зазначити, що на рівень якості кредитного портфеля банку негативно впливає заборгованість прострочена та проблемна. Прострочена – це та, яка не погашена в зазначений період. Проблемна заборгованість виникає внаслідок виявлення певних проблем під час виконання зобов'язань та при наданні послуг позичальникам.

Висновок до розділу 3

Відправною точкою формування інвестиційного портфеля є взаємозалежний аналіз власних можливостей інвестора та інвестиційної привабливості зовнішнього середовища. В результаті такого аналізу задаються основні характеристики інвестиційного портфеля, здійснюється оптимізація пропорцій різних видів інвестицій в рамках всього інвестиційного портфеля з урахуванням обсягу та структури інвестиційних ресурсів. Важливим етапом формування інвестиційного портфеля є вибір конкретних інвестиційних об'єктів для їх включення в портфель на основі оцінки інвестиційних якостей.

Знову ж таки, управління кредитним портфелем банківської установи визначається як процес, який спрямований на забезпечення раціонального співвідношення дохідності та надійності кредитного портфеля банку.

Слід зауважити, що кредитна діяльність є найбільш дохідним напрямом діяльності банку, а кредитний портфель і процес управління ним виступає потужним інструментом банківської установи на шляху реалізації його кредитної політики.

Однак, існують чинники, які стримують розвиток кредитної та інвестиційної діяльності, а саме ризик неповернення кредитів, низька довіра вкладника до банківського сектору. Тому, варто мінімізувати втрати від вкладення коштів у цінні папери, а державна політика повинна бути направлена на розбудову стимулів для кредитування суб'єктів господарювання.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні основи управління кредитно-інвестиційною діяльністю банків. За результатами дослідження зроблено наступні висновки.

1. В ході дослідження було виявлено, що кредитна діяльність банків – це сукупність дій, спрямовані для того, щоб формувати обсяг кредитних ресурсів завдяки залучення коштів фізичних та юридичних осіб та їх розміщення на кредитному ринку. Завдяки ефективності кредитної діяльності банків визначається рівень дохідності кредитного портфелю банків. Кредитний портфель – це сукупність усіх позик та кредитів, виданих банком задля одержання доходу. Оцінка якості кредитного портфелю банку залежить від оцінки ризику при здійсненні різних операцій. Тому банкам варто не уникати ризику, а зробити усе для того, щоб його мінімізувати.
2. Здійснення банківської діяльності передбачає реалізацію інвестиційної діяльності банків. Інвестиційна діяльність банків – це діяльність, під час якої банк або здійснює вкладення фінансових ресурсів, або купляє фінансові активи виступаючи в ролі інвестора, з метою отримання прямих і непрямих доходів. Основоположним нормативним актом в інвестиційній діяльності банку є Господарський кодекс України. Проте існує низка нормативно-правових актів, які регламентують норми щодо інвестиційної політики, а саме: закон України «Про банки та банківську діяльність», закон України «Про Національний банк України», закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», закон України «Про інвестиційну діяльність».
3. У процесі зростання та стабілізації економіки кредитно-інвестиційна діяльність відіграє важливу роль. Кредитно-інвестиційна діяльність – це надання банком коштів іншим суб'єктам економіки у тимчасове користування на умовах платності, строковості, поверненості,

цільового використання отриманих коштів. При проведенні кредитно-інвестиційної діяльності банк визначає певні завдання, а саме:

- Формування кредитно-інвестиційного потенціалу;
- Вибір об'єктів і форм кредитно-інвестиційної діяльності;
- Оцінка ризиків та їх мінімізація;
- Аналіз та контроль.

4. Головною метою кожного банку перш за все є отримання прибутку, але за умови стабільного стану банків та тривалого функціонування. Проаналізувавши динаміку кількості банків в Україні спостерігаємо поступове зниження активності банківської діяльності. У 2021 році кількість банків становила – 71.
5. Аналізуючи інвестиційну діяльність банків варто зазначити, що показники, які впливають на інвестиційну діяльність банків суттєво зросли, а саме: активи, зобов'язання, капітал. Величина активів у 2022 році становила 2167555 млн. грн., що на 344741 млн. грн. більше ніж у попередньому році. Сума зобов'язань сягала – 1956001 млн. грн., а капіталу лише – 211554 млн. грн. Основна частина банківських інвестицій припадає на державні банки. Ці інвестиції складаються з інвестицій в державні цінні папери. Вкладаючи кошти в цінні папери, банківські установи уникають виникнення кредитних ризиків. Динаміка вкладення коштів банківськими установами в цінні папери протягом 2019-2021 року зростала. У 2020 році їх сума становила 686262 млн. грн, а у 2021 році ця величина збільшилася на 26716 млн. грн. Ефективність банківських інвестицій на ринку цінних паперів можна досягти шляхом раціонального розміщення накопиченого інвестиційного капіталу в ефективних інструментах власного капіталу.
6. Важливим показником роботи банківської установи є рівень організації кредитної політики. Кредитний портфель займає вагомe місце в активах банків. У 2019 році величина кредитного портфелю становила 1118618 млн. грн. Проте, проаналізувавши 2021 рік сума надходжень

до кредитного портфелю банків становила лише 963664 млн. грн. На це впливає і величина непрацюючих кредитів, які зайняли майже половину загального обсягу кредитного портфелю (430371 млн. грн. або 41%). У 2022 році основну частку становили споживчі кредити, які впродовж 2020-2021 рр. зросли від 170719 млн. грн до 214134 млн. грн. Збільшення динаміки споживчих кредитів відбулося у зв'язку з зниження питомої ваги кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості. У 2022 році їх значення сягало 29878 млн. грн.

7. Під час здійснення кредитно-інвестиційної діяльності формується кредитно-інвестиційних портфель банків. У 2021 році величина кредитно-інвестиційного портфеля становила 1780743 млн. грн, що на 28773 млн. грн. більше ніж у попередньому році. У 2021 році банки видавали в більшості короткострокові кредити фізичним та юридичним особам. Їх частка становила 51%. Впродовж 2019-2021 рр. довгострокові кредити займають частку в межах 15-21,3 % , середньострокові кредити становлять майже 33 %але їх частка постійно зменшується через нестабільну економічну та політичну ситуацію в країні.
8. Для безпечного формування інвестиційного портфелю банків варто керуватися певними принципами, які допоможуть оптимізувати діяльність інвестиційного портфелю: аналіз поточного стану ринку, розробка стратегічних напрямів інвестиційної діяльності , яка передбачає формування цілей інвестування на найближчу перспективу, розробка стратегій формування інвестиційних ресурсів для реалізації обраної інвестиційної стратегії, оцінка інвестиційної якості окремих фінансових активів, формування інвестиційного портфеля і його оцінка за критеріями дохідності, ризику і ліквідності.
9. Щоб удосконалити управління кредитною діяльністю банків правильно організувати процес банківського кредитування, розробити

гнучку та ефективну систему управління кредитними операціями та кредитним портфелем. Задля вдосконалення кредитного портфеля, а згодом і кредитної діяльності банків варто вжити певних заходів:

- Запровадити нові системи для оцінки кредитних ризиків;
- Змінити підходи до оцінки кредитів у сторону оцінки бізнесу клієнта;
- Проводити постійний моніторинг кредитної заборгованості задля виявлення ознак, змін, що характеризують стан кредитного портфеля в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України. Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». 2017. №18. С. 436-438.
2. Бугель Ю.В. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. Галицький економічний вісник. 2010. №2. С. 157-1163
3. Бурлаєнко Т.І. Особливості управління кредитним портфелем банку. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 14. 2016. С. 134-139.
4. Величкін В.О., Гордієнко В.О., Тимошенко М.В. Банківське кредитування: монографія. Дніпро: ТОВ «Акцент ПП», 2017. 237 с.
5. Вовчак О.Д. Банківське інвестування в Україні: сучасний етап, проблеми та перспективи. Науковий вісник НЛТУ України, 2011. С. 93-94.
6. Волохов В.І., Сорока Л. М. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. Фінанси України. Київ. 2020. №8. С. 201-211.
7. Гераймович В.Л. Неузгодженості у визначенні сутності економічної категорії «інвестиції». Молодий вчений. 2014. № 12. С.98-100
8. Гетьман О.М., Вакаров В.М., Сембер С.В. Оптимізація моделювання управління інвестиційним портфелем. Науковий вісник Ужгородського університету. Збірник наукових праць. 2012. С. 147-152.
9. Головне управління статистики у Львівській області. Офіційний сайт. Статистичні дані по Львівській області. URL: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/06/theme_06.php?code=06
10. Господарський кодекс України № 436-IV, чинний, поточна редакція від 19.08.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text1>

11. Грушко В., Іваненко Т. Оптимізація структури кредитного портфеля комерційного банку. Вісник НБУ, 2014. Випуск № 2. С. 28-32.
12. Даниленко А.І. Інвестиційні проекти та їхня роль у розвитку економіки України. Фінанси України. 2019. № 6. С. 120 - 128.
13. Іванець І.В., Жолнерчик Г.Ю. Банківське інвестиційне кредитування як ключове джерело фінансового розвитку реального сектору економіки. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. С. 37-44.
14. Карпчук Л. Оцінка механізму управління кредитним портфелем комерційних банків України в сучасних умовах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2016. №3. С. 21-26.
15. Кисільова І.Ю., Лебедка В.С. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. № 16. С.67-76.
16. Кльоба Л.Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. Економіка та держава. 2016. № 6. С. 89-97.
17. Книш Г.С. Управління кредитною діяльністю банків. Збірник наукових праць молодих вчених та студентів. 2019. С. 73-77.
18. Коваленко В.В. Кредитна діяльність банків: проблеми та перспективи розвитку. Одеса: АТЛАНТ, 2015. 217 с.
19. Кологойда О.В. Правовий статус професійних учасників депозитарної системи України. Юридичні науки. 2013. № 78. С. 112=119.
20. Колодизєв О.М., Власенко Н.М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан та перспективи розвитку. Бізнес Інформ. 2013. № 11. С. 56-65.
21. Колосніченко В.Ф., Задніпровська Г.І. Тенденції розвитку кредитного ринку України. Бізнес Інформ. 2011. Випуск № 2. С. 87-94.
22. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія / О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 295 с.

23. Кузнєцова А., Карпа Я. Банківський сектор як джерело фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності. Вісник НБУ. 2014. № 1. С. 167-176.
24. Кузнєцова Є.А. Поняття та ознаки професійних учасників ринку цінних паперів в Україні. Науково-практичний журнал «Прикарпатський юридичний вісник». 2019. № 3. С. 81-89.
25. Максимова Є.В. Система управління контроль ризиків банку. Молодий вчений. 2016. № 1. С. 103-111.
26. Мамонова Г.В., Побоча П.П. Шляхи оптимізації кредитно-інвестиційної діяльності банків України. Сучасні питання економіки і права. 2014. Випуск №. 1. С. 87-96.
27. Мельников А.Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності/ А.Е. Мельников// Наукові праці МАУП: збірник наукових праць. 2011. № 2 (29). С. 77-84.
28. Мусієнко О. М. Специфіка управління портфелем цінних паперів у контексті реалізації інвестиційної діяльності банку. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Економіка*. 2013. Випуск №23. С. 99-106.
29. Нагорна О. В., Васишин Ю. В. Інвестиційна діяльність як особлива сфера банківської діяльності. Ефективна економіка. 2013. № 7. С. 81-89.
30. Огляд банківського сектору. Офіційний сайт Національного банку України. URL. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kreditniy-portfel-vidnovlyuyetsya-a-golovnim-faktorom-neviznachenosti-zalishayetsya-yakist-kreditnogo-portfelya--oglyad-bankivskogo-sektoru>
31. Одинцова Н.Г. Реструктуризація в процесі управління банківськими установами. Сумський державний університет, 2014. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34613>.
32. Озерчук О.В. Управління інвестиційним портфелем банків в Україні: теоретичні та прикладні аспекти. Наукові праці НДФІ, 2019. Випуск №1. С. С. 71-79.

33. Офіційний сайт Державної служби статистики. Статистична інформація діяльності банків. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
34. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Статистична інформація банківських установ. URL: <https://minfin.com.ua/ua>
35. Офіційний сайт Національного банку України. Статистична інформація банківського нагляду. URL: <https://bank.gov.ua/>
36. Петик М.І., Батенчук М. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банків в Україні. Гроші, фінанси і кредит. 2020. № 49. С. 44-49.
37. Петрук А.О. Проблеми та перспективи розвитку методів регулювання інвестиційної діяльності банків, пов'язаної з похідними інструментами. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2019. № 2. С. 69-75.
38. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 02.09.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
39. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні. Закон України № 448/96-ВР, чинний, поточна редакція від 01.08.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96>
40. Про інвестиційну діяльність. Закон України 1560-XII, чинний, поточна редакція від 10.10.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
41. Прокопенко н., Прокопенко К. Управління інвестиційним портфелем : реалії сьогодення. Фінансовий простір. 2016. № 3. С. 123-131.
42. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV. Дата оновлення: 16.09.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
43. Пшик Б.І., Печенко О.О. Актуальні проблеми розвитку банківської інвестиційної діяльності в Україні. Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики, 2014. № 2. С. 99-108.

44. Семенча І.Є. Управління кредитним портфелем банку в сучасних економічних умовах в Україні: проблеми та шляхи подолання. Ефективна економіка 2014. Випуск № 6. С. 45-49.
45. Сєрик Ю.В. Управління кредитним портфелем банку. Економіка і управління. 2012. № 4. С. 70-75.
46. Смолінська С.Д., Самбірська О.Р. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банку. Economics. 2019. № 2. С. 115-122.
47. Солодкий М.О., Яворська В.О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: навчальний посібник. Київ: КОМПРИНТ, 2018. 398 с.
48. Табенська Ю. В. Аналіз та оцінка якості кредитного портфелю банків. Молодий вчений. 2018. № 8. С. 133-139.
49. Черкасова С.В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. Підприємство і торгівля. 2019. № 24. С. 71-80.
50. Яременко О.В. Економічна сутність інвестицій в основні поняття інвестиційної діяльності. Економіка промисловості. 2012. № 1-2. С.79-85.

Додатки

Динаміка частки банківських інвестицій у цінні папери в загальних банківських активах протягом 2019-2021 рр., %

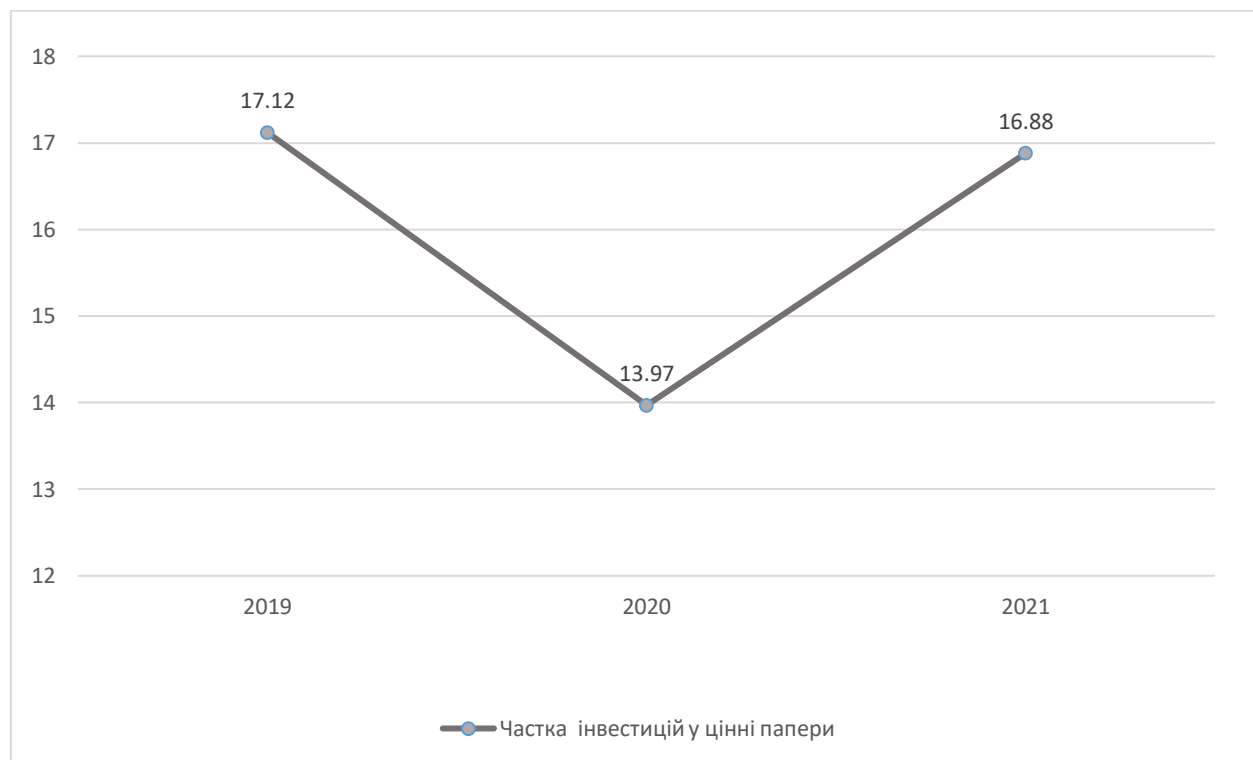

Рис. 1. Динаміка частки банківських інвестицій у цінні папери в загальних банківських активах протягом 2019-2021 рр., %

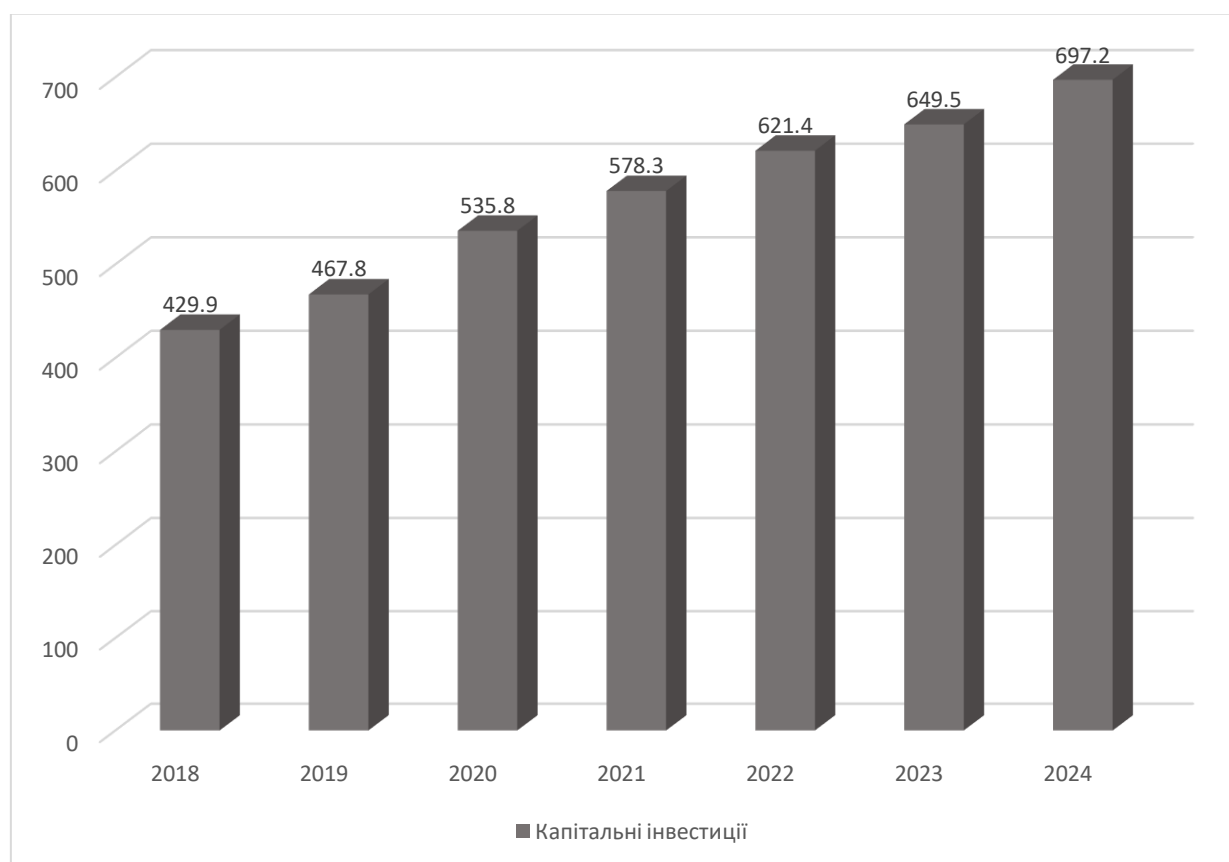

Рис. 2. Фактичні капітальні інвестиції та прогнозовані капітальні інвестиції, млрд. грн.

Динаміка якості кредитного портфеля українських банків протягом 2018-2021 років

Показники	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021
Банки з державною часткою	77,2	71,1	67,9	57,4
Зокрема «Приват-банк»	83,0	87,6	83,4	75,2
Банки іноземних банківських груп	49,7	41,0	38,5	30,7
Банки з приватним капіталом	23,8	24,1	23,0	16,8
У цілому по банківській системі	54,0	54,5	52,9	41,2

Додаток Д

Комплекс альтернативних та інноваційних стратегічних рішень щодо покращення ефективності інвестиційної діяльності банків

Назва заходу	Зміст	Переваги та недоліки
Страхування	Завчасне зовнішнє резервування ресурсів, спрямованих на компенсацію збитків від майбутніх можливих втрат, що викликані реалізацією певних ризиків інвестиційного проекту.	«+» - не потребує додаткових витрат часу; «-» - додаткові фінансові витрати на сплату страхового внеску.
Диверсифікація	Обмеження впливу фактора ризику за рахунок уникнення надмірної концентрації за одним портфелем шляхом пошуку та поєднання портфелів, які за однакових умов приводять до різних не обов'язково прямо протилежних результатів. Диверсифікація є методом пом'якшення ризику, який застосовується як щодо активних, так і пасивних операцій.	«+» - відсутні додаткові фінансові витрати, обмеження ризику, що пов'язаний з володінням одним активом (видом діяльності, постачальником); «-» - трудомісткість процедури, що пов'язана з додатковими витратами часу на формування балансу між прибутком і ризиком, можливий неправильний вибір об'єктів інвестування.

Лімітація	Установлення граничних максимальних або мінімальних значень внутрішніх показників проекту з метою зменшення ризику та підвищення ефективності інвестиційної діяльності банку.	«+» - обмеження збитків до певного прийняттого рівня, не складний у застосуванні; «-» - обмежує одержання можливих прибутків.
Хеджування	Різновид страхування, передбачає відкриття угод на одному ринку для компенсації впливу цінових ризиків рівній але протилежній позиції на іншому ринку.	«+» - допомагає зафіксувати прибуток на певному рівні; «-» - відмова від можливості отримання додаткового прибутку.
Придбання додаткової інформації	Придбання інформації для розширення ринку інвестування та запобігання / зменшення дії ризикових факторів, пов'язаних з інвестиційною діяльністю.	«+» - зменшення ризику за рахунок зменшення невизначеності; «-» - додаткові фінансові витрати, пов'язані з придбанням інформації.